

**ПРОГРАМИ ФАХОВИХ ПИСЬМОВИХ ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ
ПРИ ВСТУПІ НА НАВЧАННЯ ДО ПРИВАТНОГО ВИЩОГО
НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ХАРКІВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ» У 2020 РОЦІ ЗА ТЕСТОВИМИ
ТЕХНОЛОГІЯМИ**

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ПИСЬМОВОГО ВСТУПНОГО
ВИПРОБУВАННЯ ПРИ ВСТУПІ НА НАВЧАННЯ ДО ПВНЗ «ХММУ» У
2020 РОЦІ ЗА ТЕСТОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ З ОСНОВ
ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ**

ЗМІСТ

1. ВСТУП

Теоретичні заняття

Історія розвитку терапії в Україні. Уявлення про поняття “внутрішні хвороби” та “пропедевтика внутрішніх хвороб”. Основні завдання терапевтичної служби. Хвороба та етапи її розвитку. Уявлення про етіологію й патогенез, клінічні симптоми та синдроми, перебіг хвороби. Діагноз, його види, етапи формування діагнозу. Прогноз хвороби. Лікування.

1. ПРОПЕДЕВТИКА ВНУТРІШНІХ ХВОРОБ

Методи обстеження пацієнта

Теоретичні заняття

Опитування та фізикальне (суб’єктивне та об’єктивне) обстеження пацієнта. Опитування, його значення та схема: паспортні дані, скарги пацієнтів (основні й додаткові), анамнез хвороби, анамнез життя.

Загальний огляд. Загальний стан пацієнта. Свідомість, положення пацієнта (активне, пасивне, вимушене), уявлення про будову тіла.

Огляд шкіри й видимих слизових оболонок. Розвиток і розподіл підшкірно-жирової клітковини.

Огляд кістково-м’язової системи. Діагностичне значення виявлених змін. Місцевий огляд. Огляд голови (розміри, форма, огляд очей, носа, вух, губ, ротової порожнини), діагностичне значення.

Загальне уявлення про методи пальпації, перкусії, аускультації. Правила й техніка їх проведення. Діагностичне значення цих методів обстеження пацієнта.

Загальне уявлення про лабораторні методи дослідження. Значення загального аналізу крові та сечі в діагностиці внутрішніх хвороб.

Загальне уявлення про рентгенологічні, ендоскопічні, ультразвукові, радіоізотопні методи дослідження, методи функціональної діагностики. Роль і участь фельдшера в обстеженні пацієнта.

Практичні заняття

Опитування пацієнтів: паспортні дані, скарги пацієнтів, їх деталізація, анамнез захворювання, умови життя, спадковий та алергологічний анамнез.

Огляд пацієнта: оцінка його загального стану, свідомість, положення в ліжку, загальний огляд. Місцевий огляд пацієнта.

Оволодіння методикою пальпації шкіри, *лімфатичних* вузлів. грудної клітки, органів черевної порожнини (поверхнева та *глибока* пальпеш).

Вивчення правил проведення перкусії. Пальпація пульсу, визначення його характеристик. Вивчення методики проведення порівняльної та топографічної перкусії. Визначення перкуторних звуків у нормі. Засвоєння правил проведення перкусії легень і серця.

Вивчення методики аускультатії легень і серця та правила її проведення.

Оцінювання даних загального аналізу крові, визначення кількості гемоглобіну, швидкості осідання еритроцитів (ШОЕ). часу кровотечі, часу зсідання крові, приготування мазка крові.

Оцінювання даних загального аналізу сечі, визначення її відносної густини, якісне визначення білка, вмісту глюкози й ацетону в сечі експрес-методом.

Практичні навички

- Методика проведення опитування.
- Методика проведення огляду.
- Методика проведення пальпації, перкусії, аускультатії.
- Визначення гемоглобіну в крові.
- Визначення ШОЕ.
- Приготування мазка крові.
- Визначення відносної густини сечі.
- Якісне визначення білка в сечі.
- Визначення вмісту глюкози в сечі.
- Оцінка показників загального аналізу крові.
- Оцінка показників загального аналізу сечі.

Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів дихання

Теоретичні заняття

Основні скарги та симптоми захворювань органів дихання. Огляд пацієнтів. Патологічні зміни, які можна виявити під час пальпації грудної клітини, топографічної та порівняльної перкусії, аускультатії легень. Методи додаткових обстежень та їхнє діагностичне значення.

Практичні заняття

Проведення опитування, пальпації, перкусії, аускультатії хворих з різною пульмонологічною патологією та аналіз одержаних даних.

Визначення показників лабораторних досліджень (загального аналізу крові, аналізу мокротиння).

Ознайомлення із сучасними методами функціональної діагностики, інструментальної діагностики захворювань бронхів легень (визначення функції зовнішнього дихання, рентгенологічні методи обстеження, бронхоскопія).

Практичні навички

1. Опитування пацієнтів із захворюваннями органів дихання.

2. Загальний та місцевий огляд пацієнта.
3. Пальпація грудної клітки.
4. Визначення меж легень, висоти стояння верхівок, екскурсії (рухомості) легеневого краю.
5. Проведення аускультативної легень та аналіз результатів одержаних даних.
6. Проведення порівняльної перкусії легень та аналіз одержаних даних.
7. Збирання мокротиння для дослідження (загальний аналіз, чутливість мікрофлори до антибіотиків, на мікобактерії туберкульозу й атипів клітини).
8. Підготовка пацієнта до бронхоскопії, визначення функції зовнішнього дихання.

Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу

Теоретичні заняття

Основні скарги та клінічні симптоми захворювань органів кровообігу.

Загальний та місцевий огляд кардіологічних хворих (огляд ділянки серця та великих судин).

Значення методик пальпації, перкусії та аускультативної у визначенні діагнозу.

Уявлення про методи інструментального обстеження та їх діагностичне значення. (ЕКГ, фонокардіографія, ехокардіографія).

Значення загального аналізу та біохімічного дослідження крові у встановленні діагнозу пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу.

Практичні заняття

Опитування пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу.

Загальний та місцевий огляд кардіологічних пацієнтів. Визначення характеру пульсу. Пальпація ділянки серця (визначення верхівкового поштовху). Визначення межі відносної серцевої тупості. Визначення методики аускультативної серця. Вимірювання артеріального тиску.

Складання плану лабораторного та *інструментального обстеження* пацієнтів. Вивчення методу електрокардіографії.

Практичні навички

1. Методика опитування пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу.
2. Методика огляду кардіологічних пацієнтів.
3. Методика вивчення верхівкового поштовху.
4. Методика визначення меж відносної серцевої тупості.
5. Методика проведення аускультативної серця, характеристика тонів.
6. Визначення пульсу та його характеристика.
7. Вимірювання артеріального тиску.
8. Методика запису БКГ.

Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями органів травлення, зокрема печінки, жовчних шляхів, підшлункової залози

Теоретичні заняття

Основні скарги та клінічні симптоми захворювань органів травлення.

Огляд пацієнтів (загальний та місцевий). Пальпація органів черевної

порожнини (поверхнева та глибока), методика проведення та її послідовність. Уявлення про жовтяницю (печінкову, надпечінкову, підпечінкову).

Методи додаткового обстеження органів травлення (лабораторні, ендоскопічні, рентгенологічні, радіоізотопні, ультразвукові) та їхнє діагностичне значення.

Практичні заняття

Проведення опитування та огляду пацієнтів із патологією органів травлення, зокрема печінки, жовчних шляхів, підшлункової залози. Вивчення методики проведення поверхневої та глибокої пальпації органів черевної порожнини, правила пальпації печінки, діагностичне значення.

Підготовка пацієнтів до лабораторних та інструментальних методів дослідження.

Практичні навички

1. Методика опитування пацієнтів із захворюваннями органів травлення.
2. Методика проведення огляду пацієнтів та аналіз виявлених симптомів.
3. Проведення поверхневої та глибокої пальпації органів черевної порожнини.
4. Визначення нижньої межі печінки за допомогою пальпації.
5. Методика проведення дуоденального та фракційного зондування, діагностичне значення.
6. Підготовка пацієнтів до рентгенологічних методів обстеження (рентгенографії шлунка, іригоскопії, холецистографії).
7. Підготовка пацієнтів до ендоскопічних методів обстеження (гастрофіброскопії, колоноскопії, ректороманоскопії).
8. Підготовка пацієнтів до ультразвукового обстеження органів черевної порожнини.
9. Підготовка пацієнтів, забір матеріалів на копрограму, приховану кров.

Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок, крові, ендокринної системи, обміну речовин, опорно-рухового апарату

Теоретичні заняття

Основні скарги та симптоми, характерні для захворювання нирок, крові, ендокринної системи та особливості обстеження пацієнтів.

Методи діагностики захворювань нирок та сечовивідних шляхів.

Діагностичне значення лабораторних досліджень сечі. Інструментальні методи обстеження. Методи діагностики опорно-рухового апарату. Методи діагностики в разі захворювань обміну речовин.

Методи діагностики захворювань крові.

Методи діагностики захворювань ендокринної системи та їхнє значення.

Практичні заняття

Проведення опитування, огляду, фізикального (об'єктивного) обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок. Визначення відносної густини сечі, якісне визначення білка. Оцінювання даних загального аналізу сечі, аналізу сечі за методами Зимницького, Нечипоренка.

Ознайомлення з методами інструментальної діагностики захворювань нирок та сечовивідних шляхів.

Проведення опитування та фізикального (об'єктивного) обстеження пацієнтів із захворюваннями крові. Визначення кількості гемоглобіну, ШОЕ, часу кровотечі, часу зсідання крові, приготування мазка. Оцінювання даних лабораторного дослідження крові.

Проведення опитування та фізикального (об'єктивного) обстеження пацієнтів із захворюваннями ендокринної системи, обміну речовин, опорно-рухового апарату. Визначення вмісту глюкози й ацетону в сечі експрес-методом. Оцінювання даних лабораторних досліджень та основного обміну.

Практичні навички

1. Методика обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок та сечовивідних шляхів.
2. Підготовка пацієнтів до лабораторних та інструментальних досліджень в разі захворювань нирок та сечовивідних шляхів.
3. Визначення вмісту білка, глюкози та кетонів у сечі експрес-методами, оцінка результатів.
4. Визначення кількості гемоглобіну, ШОЕ, часу зсідання крові, часу кровотечі, приготування мазка, оцінка результатів.
5. Підготовка пацієнта до визначення основного обміну.
6. Підготовка пацієнтів до глюкозуричного профілю.

3. СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА

Захворювання органів дихання

Теоретичні заняття

Сприятливі фактори захворювання органів дихання. Основні клінічні симптоми та синдроми при захворюваннях органів дихання, які трапляються найбільше, перебіг захворювань, профілактика. Суть і клінічне значення діагностичних методів дослідження (флюорографія, бронхоскопія, бронхографія, аналіз мокротиння, аналіз крові). Принципи лікування гострих, хронічних та гнійних захворювань органів дихання, їх профілактика та диспансеризація. Основні клінічні симптоми невідкладних станів в разі захворювання органів дихання, тактика фельдшера в наданні екстреної допомоги. Особливості перебігу та лікування захворювань у людей похилого та старечого віку.

Гострий і хронічний бронхіт, бронхіальна астма, абсцес легень, бронхоектатична хвороба, пневмосклероз, емфізема легень, рак легень, туберкульоз легень, плеврит – сухий та ексудативний, легеневе серце.

Симптоми та синдроми, характерні для захворювання органів дихання.

Визначення захворювання, класифікація, яку покладено в основу клінічного діагнозу. Етіологія, патогенез, патологічна анатомія, клінічні симптоми та синдроми його. Особливості перебігу захворювань у людей похилого віку.

Лабораторне, інструментальне та функціональне дослідження. Роль рентгенологічного (в т.ч. флюорографічного), бронхоскопічного обстеження в разі захворювання органів дихання.

Показання до амбулаторного та стаціонарного лікування. Лікування пацієнтів з різною легеневою патологією: профілактика захворювань.

Диспансерне спостереження пацієнтів, роль фельдшера у проведенні диспансеризації пацієнтів.

Практичні заняття

Опитування та фізикальне (об'єктивне та суб'єктивне) обстеження пацієнтів із захворюваннями органів дихання.

Аналіз клінічних симптомів кожного захворювання, виявлення основних синдромів (обструктивного, дихальної недостатності, запалення легеневої тканини, утворення легеневої порожнини, запалення плеври, інтоксикаційного та ін.)

Встановлення діагнозу, призначення додаткових методів обстеження. Вибір комплексного лікування та здійснення догляду за пацієнтами.

Тактика фельдшера під час надання невідкладної допомоги пацієнтам з бронхоспазмом, астматичним станом, легеневою кровотечею, кровохарканням.

Заповнення медичної документації, виписування рецептів.

Організація роботи з профілактики захворювань в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, поліклініки.

Практичні навички

1. Опитування пацієнта, деталізація скарг пульмонологічних пацієнтів.
2. Проведення фізикального (об'єктивного) обстеження (огляд, пальпація, перкусія грудної клітки, аускультация легень).
3. Спостереження за диханням, підрахунок дихальних рухів.
4. Збирання мокротиння для загального аналізу, бактеріологічного дослідження, на мікобактерії туберкульозу, атипіві клітини, та на чутливість мікрофлори до антибіотиків.
5. Вимірювання температури тіла, догляд за пацієнтами з гарячкою.
6. Проведення оксигенотерапії.
7. Підготовка інструментарію до виконання плевральної пункції.
8. Проведення проби на чутливість до антибіотиків, розведення та введення антибіотиків.
9. Виконання найпростіших фізіотерапевтичних процедур (компреси).
10. Виконання проби Манту.
11. Невідкладна допомога в разі гострих терапевтичних станів.
12. Виконання внутрішньовенних, внутрішньом'язових ін'єкцій.

Захворювання органів кровообігу

Теоретичні заняття

Основні симптоми та синдроми захворювань органів кровообігу. Сприятливі фактори захворювання органів кровообігу. Принципи лікування. Профілактика та диспансеризація. Особливості дієтотерапії в разі захворювання органів кровообігу. Особливості перебігу деяких захворювань у людей похилого та старечого віку. Принципи контролю за хворими, що отримують антикоагулянти, серцеві глікозиди.

Основні клінічні симптоми та синдроми захворювань органів кровообігу.

Ревматизм. Уявлення про міокардит, ендокардит, перикардит неревматичного походження. Набуті вади серця. Уявлення про кардіопатію. Гіпертонічна хвороба (первинна серцева гіпертензія), уявлення про симптоматичну артеріальну гіпертензію, нейроциркуляторну дистонію. Атеросклероз. Ішемічна хвороба серця: стенокардія, інфаркт міокарда, кардіосклероз. Ускладнення захворювань.

Уявлення про аритмію: синусова аритмія, екстрасистолія, блокада серця (синоаурикулярна, атріовентрикулярна), пароксизмальна тахікардія, фібриляція передсердь. Серцева недостатність (гостра лівошлуночкова, правошлуночкова, хронічна). Гостра судинна недостатність (непритомність, колапс, шок).

Визначення суті кожного захворювання, класифікація, яку покладено в основу клінічного діагнозу. Етіологія, патогенез, патоморфологія захворювання (стисло, узагальнено). Основні клінічні симптоми та синдроми (больовий, аритмічний, серцевої недостатності, гіпертензивний тощо), які характеризують кожне захворювання. Особливості перебігу захворювання у людей похилого віку.

Методи лабораторної діагностики, основні показники. Методи інструментальної та функціональної діагностики, їх значення в розпізнаванні захворювання.

Зміни на електрокардіограмі у випадку інфаркту міокарда, повної атріовентрикулярної блокади серця, пароксизмальної тахікардії, миготливої аритмії, екстрасистолії.

Показання до амбулаторного й стаціонарного лікування, комплекс лікувальних заходів, групи лікарських засобів, які використовуються в кардіології, можливі ускладнення в разі їх застосування. Принципи організації догляду за пацієнтами. Дієтотерапія. Профілактика захворювань, визначення груп ризику, диспансеризація. Уявлення про межовий артеріальний тиск.

Невідкладні стани у кардіології (гіпертонічний криз, стенокардія, гостра судинна, гостра лівошлуночкова недостатність, кардіогенний шок, гострий період інфаркту міокарда); симптоматика, долікарська та медикаментозна допомога.

Практичні заняття

Суб'єктивне та об'єктивне обстеження пацієнтів із захворюваннями органів кровообігу. Аналіз клінічних симптомів і синдромів кожного захворювання, визначення стану пацієнта. Аналіз лабораторних та інструментальних методів обстеження, робота з електрокардіографом та аналіз значних патологічних змін на електрокардіограмі.

Встановлення діагнозу на підставі даних обстеження, додаткових методів. Визначення показань до стаціонарного та амбулаторного лікування. Вибір комплексного лікування та догляд за пацієнтами. Визначення тактики фельдшера при наданні невідкладної допомоги в умовах машини швидкої допомоги, в стаціонарі. Проведення профілактичних оглядів, визначення груп ризику, диспансеризація в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, поліклініки. Заповнення медичної документації. Виписування рецептів.

Практичні навички

1. Опитування, огляд пацієнтів, пальпація, перкусія, аускультация ділянки серця.
2. Визначення стану важкості пацієнта.
3. Визначення пульсу, вимірювання артеріального тиску та аналіз результатів.
4. Запис електрокардіограми, визначення частоти серцевих скорочень, ритму, патологічних змін (інфаркту міокарда).
5. Проведення внутрішньом'язових, підшкірних ін'єкцій, внутрішньовенних краплинних і струминних вливань.
6. Взяття крові на біохімічне дослідження.
7. Введення біциліну, олійних розчинів.
8. Надання невідкладної допомоги в разі непритомності, колапсу, болювого синдрому в ділянці серця, гіпертонічного кризу, гострої лівошлуночкової недостатності у випадку інфаркту міокарда, кардіогенного шоку.
9. Догляд за пацієнтами з хронічною серцевою недостатністю (визначення водного балансу, добового діурезу, створення зручного положення в ліжку, догляд за шкірою та профілактика пролежнів, контроль за роботою кишок, дієтичним харчуванням).
10. Заповнення медичної документації.

Захворювання органів травлення

Теоретичні заняття

Причини та сприятливі фактори гастритів, виразкової хвороби, раку шлунка, хронічного гепатиту, цирозу, холециститу, жовчно-кам'яної хвороби. Основні клінічні симптоми в разі цих захворювань. Поняття про ентероколіти. Клінічні симптоми невідкладних станів в гастроентерології. Фактори ризику та соціальне значення захворювань, які вони спричинюють. Суть і клінічне значення діагностичних методів обстеження (ендоскопічних, рентгенологічних, біохімічних і т.п.). Принципи лікування, заходи профілактики названих захворювань. Принципи лікувального харчування, характеристика дієт.

Основні клінічні симптоми та синдроми випадку захворювання органів травлення. Гострий і хронічний гастрит. Виразкова хвороба шлунка й дванадцятипалої кишки. Рак шлунка. Хронічний ентероколіт. Хронічний гепатит. Цироз печінки, хронічний холецистит. Уявлення про дискінезію жовчовивідних шляхів. Жовчно-кам'яна хвороба. Хронічний панкреатит.

Визначення захворювання, класифікація, яку покладено в основу клінічного діагнозу. Етіологія. Патогенез захворювань (стисло, узагальнено). Основні клінічні симптоми та синдроми (больовий, шлункової та кишкової диспепсії, астеновегетативний, порушення травлення та всмоктування, жовтяничний та ін.), які характерні для захворювання органів травлення. Особливості перебігу захворювання у людей похилого віку.

Показники лабораторних досліджень, значення рентгенологічного, ендоскопічного, ультразвукового, радіоізотопного та інших сучасних методів обстеження для діагностики захворювань органів травлення. Основні принципи дієтичного та медикаментозного лікування. Показання до амбулаторного та

стаціонарного лікування, обсяг диспансерного спостереження в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, поліклініки.

Практичні заняття

Суб'єктивне та об'єктивне обстеження пацієнтів із захворюваннями органів травлення.

Аналіз основних клінічних симптомів і синдромів та визначення стану тяжкості пацієнта. Оцінювання результатів лабораторних та інструментальних обстежень травної системи. Встановлення діагнозу. Визначення показань до стаціонарного і амбулаторного лікування. Вибір комплексного лікування (дієтотерапія, режим, лікарські засоби, фітотерапія та ін.). Догляд за пацієнтом при блюванні, метеоризмі. Догляд за пацієнтом з асцитом, печінковою недостатністю, закрепом, гострим гастритом. Проведення шлункового та дуодентального зондування, аналіз результатів.

Підготовка пацієнтів до ендоскопічного, рентгенологічного, ультразвукового обстеження. Взяття калу на лабораторне дослідження; аналіз отриманих результатів.

Визначення стану тяжкості пацієнта та надання невідкладної допомоги в разі шлункової кровотечі, печінкової кольки (в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, машини швидкої допомоги, стаціонару). Проведення диспансерного огляду пацієнтів та профілактика загострень в умовах фельдшерсько-акушерського пункту. Ведення медичної документації. Виписування рецептів.

Практичні навички

1. Опитування пацієнта.
2. Об'єктивне обстеження органів черевної порожнини та визначення стану тяжкості пацієнта.
3. Допомога пацієнтові з больовим синдромом, печінковою колікою, шлунковою кровотечею.
4. Догляд за пацієнтами під час блювання.
5. Промивання шлунка.
6. Підготовка до обстеження органів травлення.
7. Підготовка до ендоскопічного обстеження органів травлення.
8. Підготовка до ультразвукового, радіоізотопного обстеження органів травлення.
9. Застосування наркотичних засобів і правила ведення документації.
10. Взяття сечі на діастаз.
11. Взяття калу для лабораторних досліджень (копрологічного, для визначення наявності яєць гельмінтів та найпростіших, прихованої крові, бактеріологічного обстеження).
12. Застосування газовивідної трубки.
13. Проведення різних видів клізм (очисної, послаблюючої, сифонної, краплинної, лікувальної).
14. Підготовка до пункції черевної порожнини.
15. Підготовка та проведення фракційного та дуодентального зондування.

Захворювання нирок і сечовивідних шляхів

Теоретичні заняття

Основні клінічні симптоми захворювання нирок та сечовивідних шляхів. Фактори, які впливають на можливі захворювання нирок. Особливості перебігу захворювань у вагітних та людей похилого віку. Основні методи діагностики захворювань нирок та сечовивідних шляхів. Догляд за пацієнтами. Принципи лікування та профілактики захворювань.

Основні клінічні симптоми тасиндрому. Гострий та хронічний гломерулонефрит.

Гострий та хронічний пієлонефрит. Нирково-кам'яна хвороба. Уявлення про цистит. Гостра й хронічна ниркова недостатність.

Визначення кожного захворювання, класифікація, яку покладено в основу клінічного діагнозу. Етіологія, патогенез захворювання (стисло, узагальнено).

Основні клінічні симптоми та синдроми (сечовий, нефротичний, гіпертензивний, ниркової недостатності тощо), характерні для захворювання.

Лабораторна діагностика й аналіз результатів. Роль рентгенологічного, ультразвукового, ендоскопічного та інших сучасних методів обстеження в установленні діагнозу. Показання до стаціонарного та амбулаторного лікування. Комплексне лікування пацієнтів (режим, дієта, медикаментозне, санітарно-курортне лікування, фітотерапія), уявлення про сучасні методи лікування ниркової недостатності, показання до проведення гемодіалізу. Догляд за пацієнтами із захворюваннями сечової системи. Профілактика захворювань та їх ускладнень, диспансерне спостереження за пацієнтами, прогноз. Ускладнення захворювань. Симптоматика й допомога у випадку ниркової коліки.

Практичні заняття

Суб'єктивне та об'єктивне обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок та органів сечовивідної системи.

Аналіз клінічних симптомів і синдромів захворювання, визначення стану тяжкості пацієнта. Аналіз додаткових методів обстеження — лабораторних, рентгенологічного, радіоізотопного, ендоскопічного, ультразвукового та ін. Встановлення діагнозу. Визначення показань до амбулаторного лікування, планової та термінової госпіталізації. Вибір комплексного лікування, здійснення догляду за пацієнтами. Визначення тактики фельдшера (в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, амбулаторії, машини швидкої допомоги) у випадках еклампсії, ниркової коліки. Організація догляду за пацієнтами з уремією. Проведення профілактики захворювань та їх ускладнень, диспансеризації пацієнтів. Заповнення медичної документації, виписування рецептів.

Практичні навички

1. Опитування пацієнта, об'єктивне обстеження.
2. Збирання сечі на дослідження (для загального клінічного аналізу, за методами Нечипоренка, Зимницького) та аналіз результатів.
3. Підготовка пацієнта до рентгенологічного обстеження нирок і

сечовивідних шляхів, ультразвукової діагностики, ендоскопічної діагностики.

4. Проведення катетеризації сечового міхура гумовим катетером.
5. Визначення добового діурезу та водного балансу.
6. Невідкладна допомога в разі ниркової коліки, еклампсії.

Захворювання ендокринних залоз (залоз внутрішньої секреції). Порушення обміну речовин

Теоретичні заняття

Причини та сприятливі фактори захворювань. Клініка, принципи діагностики, профілактики, диспансеризації. Суть, клінічні симптоми та можливі ускладнення цукрового діабету. Невідкладна допомога при комах. Особливості інсулінотерапії. Принципи догляду за пацієнтами із захворюваннями щитоподібної залози та цукровим діабетом. Принципи дієтотерапії в разі цукрового діабету.

Основні клінічні симптоми та синдроми, характерні для захворювань ендокринних залоз. Хвороби щитоподібної залози (дифузний токсичний зоб, гіпотиреоз, ендемічний зоб). Цукровий діабет та його ускладнення. Уявлення про захворювання гіпофіза, надниркових залоз, захворювання обміну речовин (ожиріння).

Визначення захворювання, клінічна класифікація. Етіологія й патогенез хвороби. Основні клінічні симптоми та синдроми захворювань.

Методи діагностики ендокринних захворювань (лабораторні, функціональні, ультразвукові, радіоізотопні), нормальні та патологічні показники обстеження крові та сечі на вміст глюкози. Показання до амбулаторного лікування, планової й термінової госпіталізації. Комплекс лікувальних заходів (режим, дієта, групи лікарських засобів, принципи організації догляду за пацієнтами). Інсулінотерапія.

Профілактика ендокринних захворювань та їх ускладнень, прогноз. Основні клінічні ознаки та невідкладна допомога в разі гіпер- та гіпоглікемічної коми.

Практичні заняття

Суб'єктивне та об'єктивне обстеження пацієнтів із захворюваннями ендокринних залоз і порушенням обміну речовин. Аналіз клінічних симптомів та синдромів кожної хвороби. Аналіз результатів лабораторних досліджень. Встановлення діагнозу.

Визначення комплексу лікувальних заходів і догляду за пацієнтами.

Дієтотерапія в разі цукрового діабету та ожиріння. Ознайомлення з різними формами випуску інсуліну й методикою його введення. Надання невідкладної допомоги пацієнтам з гіпергіпоглікемічною комою в умовах машини швидкої допомоги, стаціонару. Ведення медичної документації, виписування рецептів.

Практичні навички

1. Опитування та об'єктивне обстеження пацієнтів.
2. Підготовка пацієнта для визначення вмісту глюкози та ацетону в сечі експрес-методом.
3. Підготовка пацієнта, збір матеріалу для визначення глікемічного і

глюкозуричного профілів та на глікозотолерантний тест.

4. Введення інсуліну.
5. Підготування пацієнта до визначення основного обміну, інструментальних обстежень.
6. Невідкладна допомога в разі гіпо- та гіперглікемічної коми.

Захворювання крові та органів кровотворення

Теоретичні заняття

Основні клінічні симптоми захворювань крові та кровотворних органів. Фактори, які впливають на виникнення захворювань крові. Основні методи діагностики анемії, лейкозів, геморагічних діатезів. Принципи лікування та профілактики цих захворювань.

Основні клінічні симптоми та синдроми захворювання крові. Анемія – постгеморагічна, залізодефіцитна, мегалобластна (пов'язані з дефіцитом вітаміну В). Уявлення про апластичну та гемолітичну анемію. Гемобластози. Гострий лейкоз. Хронічний лейкоз (мієлолейкоз, лімфолейкоз). Уявлення про лімфогрануломатоз.

Тромбоцитопенічна пурпура (хвороба Верльгофа), геморагічний васкуліт (хвороба Шенлейна-Геноха). Гемофілія.

Визначення захворювання, клінічна класифікація. Етіологія й патогез розвитку захворювання. Основні клінічні симптоми й синдроми (анемічний, геморагічний, проліферативний та ін.), характерні для захворювання.

Лабораторна діагностика, основні показники зміни загального аналізу крові при кожному захворюванні. Перебіг хвороби, прогноз, ускладнення, допомога в разі гострої кровотечі. Принципи лікування пацієнтів із захворюваннями крові, особливості догляду, деонтологічні норми поведінки під час спілкування з пацієнтами та їх рідними. Диспансерне спостереження за пацієнтами.

Практичні заняття

Суб'єктивне обстеження пацієнтів із захворюваннями крові. Визначення клінічних симптомів і синдромів, які характеризують захворювання. Ознайомлення з даними лабораторних досліджень, їх аналіз.

Догляд за пацієнтами, ознайомлення з основними групами лікарських засобів і способами їх застосування.

Ведення медичної документації. Виписування рецептів. Виконання призначень лікаря. Диспансерне спостереження за пацієнтами.

Невідкладна допомога пацієнтам з гострою кровотечею.

Практичні навички

1. Опитування та об'єктивне обстеження пацієнтів.
2. Підготовка пацієнта та інструментарію до стерильної пункції.
3. Невідкладна допомога в разі геморагічного синдрому.
4. Проведення внутрішньовенних, внутрішньом'язових, підшкірних ін'єкцій.
5. Догляд за пацієнтами на гострий лейкоз.
6. Догляд за пацієнтами у термінальній стадії хронічного лейкозу.

Дифузні захворювання сполучної тканини та хвороби суглобів

Теоретичні заняття

Поняття про артрити, остеоартроз. Основні симптоми ревматоїдного артриту. Принципи лікування, профілактики захворювання. Догляд за пацієнтами, диспансеризація.

Ревматоїдний артрит. Уявлення про системний червоний вовчак, склеродермію. Уявлення про деформуючий остеоартроз.

Уявлення про захворювання сполучної тканини, їх етіологію та патогенез. Клінічна симптоматика ревматоїдного артриту, перебіг, прогноз.

Основні лабораторні та інструментальні методи діагностики, їх клінічне значення. Основні принципи лікування та догляду за пацієнтами. Диспансеризація пацієнтів.

Практичні заняття

Проведення суб'єктивного та об'єктивного обстеження пацієнтів.

Визначення основних клінічних симптомів захворювання, аналіз результатів лабораторних та інструментальних обстежень. Проведення догляду за пацієнтами та ознайомлення з комплексом лікувальних заходів. Заповнення медичної документації, виписування рецептів, виконання призначень лікаря.

Практичні навички

1. Проведення опитування пацієнта, об'єктивного обстеження за системами й органами, огляду та пальпації суглобів, визначення амплітуди пасивних та активних рухів.
2. Накладання компресу на суглоб.

Гострі алергічні захворювання

Теоретичні заняття

Поняття про алергічні захворювання. Механізми алергічних реакцій негайного та сповільненого типу. Призначення алергологічної служби. Уявлення про алергію та алергічні реакції. Кропив'янка. набряк Квінке. Анафілактичний шок. Сироваткова хвороба.

Причини алергічних реакцій і механізм їх виникнення. Види алергічних реакцій, клінічна класифікація захворювань. Основні клінічні симптоми, перебіг, прогноз. Уявлення про методи алергологічної діагностики.

Принципи лікування пацієнтів, догляд за ними.

Комплекс заходів у разі анафілактичного шоку.

Практичні заняття

Суб'єктивне та об'єктивне обстеження пацієнтів, визначення основних клінічних симптомів. Ознайомлення з методами діагностики алергійних хвороб, принципами лікування. Визначення комплексу протишокових терапевтичних заходів в умовах фельдшерсько-акушерського пункту, машини швидкої допомоги та відділень інтенсивної терапії у стаціонарі. Склад протишокового набору. Надання невідкладної допомоги пацієнтам.

Ознайомлення з напрямками роботи алергологічного кабінету, методика проведення шкірних алергологічних проб, виписування рецептів. Профілактика

алергійних захворювань в умовах поліклініки, фельдшерсько-акушерського пункту, амбулаторії.

Практичні навички

1. Проба на чутливість до антибіотиків.
2. Невідкладна допомога в разі анафілактичного шоку, набряку Квінке.
3. Невідкладна допомога у випадку кропив'янки.

Професійні захворювання

Теоретичні заняття

Поняття про професійні захворювання. Основні клінічні прояви професійних захворювань. Принципи проведення профілактичних заходів на підприємствах з попередження професійної патології.

Пневмоконіоз. Вібраційна хвороба. Професійні інтоксикації.

Уявлення про професійні шкідливості та професійні захворювання. Визначення терміну «пневмоконіоз», різні погляди на етіологію та патогенез захворювання; групи пневмоконіозів, основні клінічні ознаки силікозу, лабораторна й інструментальна діагностика, лікування, профілактика.

Вібраційна хвороба, чинники хвороби, симптоматика, лікування, профілактика. Шляхи проникнення промислових отруйних речовин в організм людини. Уявлення про гострі й хронічні інтоксикації. Інтоксикації пестицидами, ртуттю, свинцем та його сполуками, аміаком. Клінічні ознаки, загальні принципи лікування в разі гострих отруень, антидотна терапія. Профілактика.

Практичні заняття

Визначення основних клінічних ознак захворювання (інтоксикації), стану тяжкості пацієнта, аналіз лабораторних та інструментальних обстежень.

Проведення догляду за пацієнтами, складання плану лікування. Визначення тактики під час надання невідкладної допомоги пацієнтам з гострим отруєнням аміаком, хлорорганічними та фосфорорганічними сполуками.

Практичні навички

1. Здійснення оксигенотерапії.
2. Промивання шлунка.
3. Промивання очей, закапування крапель в очі.
4. Промивання шкіри та слизових оболонок ротової порожнини.
5. Надання невідкладної допомоги.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ПИСЬМОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ПРИ ВСТУПІ НА НАВЧАННЯ ДО ПВНЗ «ХММУ» У 2020 РОЦІ ЗА ТЕСТОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ З ОСНОВ ХІРУРГІЇ

Тема 1. Вступ

Хірургія. Визначення поняття. Історія розвитку хірургії. Відкриття антисептики й асептики, знеболювання та груп крові. Початок розвитку сучасної хірургії, диференціація хірургічних спеціальностей та становлення хірургії як науки. М.І. Пирогов — видатний хірург, вчений-анатом, засновник військово-польової хірургії. Визначні хірурги ХІХ—ХХ ст.: М.В. Скліфосовський, М.І. Пирогов, О.М. Бакулев, П.І. Дьяконов, С.П. Федоров, О.В. Вишневський, М.М. Петров, Б.В. Петровський та ін. Українська школа хірургів: В.О. Караваєв, О.П. Кривов, М.М. Дітеріхс, С.П. Коломнін, В.П. Філатов, О.О. Шалімов, М.М. Амосов та ін. Місце хірургії в сучасній медицині. Організація та структура хірургічної служби України, основні хірургічні заклади військової та цивільної медицини. Діяльність фельдшера в забезпеченні населення хірургічною допомогою.

Розділ 1. Загальна хірургія

Тема 2. Профілактика хірургічної інфекції

Загроза хірургічної інфекції та необхідність її профілактики і лікування. Роль мікрофлори, наявності вхідних воріт і стану макроорганізму для розвитку гнійної інфекції. Екзогенна та ендогенна хірургічна інфекція. Поняття про внутрішньолікарняну інфекцію, її профілактика. Асептика — комплексна система профілактичних і лікувальних засобів у боротьбі з інфекційними ускладненнями та захворюваннями. Санітарно-гігієнічні й протиепідемічні заходи для поліпшення медичної допомоги хворим та ураженим з гнійними захворюваннями; їхня профілактика згідно з діючими наказами.

Основні принципи асептики: стерилізація та дезінфекція. Профілактика повітряної, краплинної, контактної та імплантаційної інфекції. Фізичні та хімічні методи стерилізації. Термічні засоби: пастеризація, паровий та сухоповітряний методи, обпалювання і прожарювання. Променева, газова стерилізація. Контроль стерилізації. Профілактика імплантаційної інфекції. Підготовка рук та їх стерилізація перед операцією. Надягання стерильної білизни, оброблення операційного поля згідно з наказом № 181 МОЗ України. Антисептика — комплексний метод знищення інфекції в рані та організмі людини. Види антисептики, основні групи хімічних речовин і способи їх застосування. Операційний блок, оснащення, режим роботи, прибирання. Забезпечення режиму асептики, антисептики на етапах хірургічної допомоги.

Тема 3. Охорона праці в хірургії

Основні нормативні акти України з охорони праці та безпеки життєдіяльності. Основи техніки безпеки під час роботи з медичною апаратурою. Захист медичних працівників під час роботи з біологічними середовищами, вивчення

чинних наказів МОЗ України.

Інфекційний захист медичних працівників згідно чинних наказів МОЗ України.

Тема 4. Кровотеча та крововтрата.

Поняття про кровотечу та крововтрату. Класифікація крововтрати. Класифікація кровотеч за причиною, зв'язком з навколишнім середовищем, наявністю проявів, часом виникнення, об'ємом крововтрати та за повторюваністю. Синдром гострої анемії, геморагічний шок, клінічні та лабораторні критерії оцінки крововтрати, клінічні ознаки кровотечі з легень та травного каналу. Тактика фельдшера щодо гематом та крововиливів. Лабораторні й спеціальні методи діагностики. Механізм самостійного припинення кровотечі. Тимчасове й остаточне спинення кровотечі: фізичні, хімічні, біологічні і механічні методи. Перша допомога під час зовнішніх і внутрішніх кровотеч на етапах надання медичної допомоги. Особливості інтенсивної терапії і догляду за хворими в умовах стаціонарного лікування.

Тема 5. Знеболювання: загальне та місцеве

Поняття про біль і знеболювання, про загальне і місцеве знеболення. Види наркозу залежно від шляхів уведення наркотичної речовини. Поняття про сучасну багатокомпонентну анестезію.

Основні речовини для проведення наркозу. Штучна гіпотермія. Підготовка хворих до анестезії, премедикація. Клінічний перебіг наркозу та його стадії, можливі ускладнення. Тактика в разі ускладнень, профілактика їх. Неінгаляційний наркоз, його різновиди, переваги та недоліки. Участь фельдшера в оформленні медичної документації із загального знеболювання.

Місьцеве знеболювання, механізм і види місцевої анестезії. Найпоширеніші анестезуючі засоби. Показання й протипоказання до проведення місцевої анестезії. Оснащення й техніка інфільтраційної, провідникової за Лукашевичем—Оберстом, внутрішньокісткової, внутрішньовенної та місцевої анестезії за Вишневським. Спинномозкова і перидуральна анестезія. Техніка проведення, протипоказання, можливі ускладнення, профілактика.

Новокаїнова блокада, її різновиди й показання до проведення. Можливості анестезіологічного забезпечення на різних етапах надання хірургічної допомоги. Участь фельдшера в проведенні місцевої анестезії.

Тема 6. Неоперативна хірургічна техніка. Десмургія та транспортна іммобілізація.

Поняття про пов'язку та перев'язку. Види пов'язок. Основні перев'язувальні засоби та матеріали. Транспортна й лікувальна іммобілізація, мета, принципи та правила транспортної іммобілізації. М'які пов'язки: бинтові, клейові, косинкові, пращоподібні та пов'язки з підручних матеріалів. Правила бинтування. Основні типи бинтових пов'язок. Тверді пов'язки, різновиди та оснащення для їхнього накладання. Особливості використання штатних шинних комплектів. Особливості використання пневмошин. Гіпсові пов'язки. Властивості та якість гіпсу. Види гіпсових пов'язок. Правила накладання

гіпсових пов'язок. Засвоєння техніки накладання м'яких пов'язок: на голову й шию, грудну клітку і плечовий суглоб, ділянку живота і таза, верхню та нижню кінцівки. Ознайомлення із застосуванням биндажа та суспензорія, оклюзійної пов'язки, еластичних і трубчастих бинтів.

Тема 7. Інфузійно-трансфузійна терапія. Основи гемо трансфузіології.

Інфузійно-трансфузійна терапія в сучасній хірургії, реаніматології та інтенсивному лікуванні.

Правові аспекти гемотрансфузій. Шляхи введення інфузійних речовин. Алгоритм заходів з проведення гемотрансфузій. Показання, протипоказання до переливання крові та її компонентів. Основи ізосерології. Поділ груп крові за системою АВ0 та системою резус. Визначення груп крові за допомогою стандартних сироваток та цоліклонів анти-А і анти-В реагентів. Поняття про резус-фактор.

Визначення резус-належності експрес-методом стандартними антирезусними сироватками і цоліклоном анти-D.

Умови зберігання крові, визначення якості крові та препаратів крові.

Необхідні проби на сумісність еритроцитної маси донора й реципієнта. Методи й техніка гемотрансфузій. Помилки та ускладнення під час переливання препаратів крові. Догляд за хворими під час і після гемотрансфузії, лабораторний контроль. Донорство та його джерела. Необхідність обстеження донорів на вірусний гепатит, СНІД, сифіліс. Компоненти й препарати крові, їхнє клінічне застосування. Документація при гемотрансфузіях. Кровозамінники та гемокоректори. Класифікація розчинів за групами. Поняття про повне та часткове парентеральне харчування. Ускладнення в разі переливання кровозамінників, перша медична допомога при цьому.

Тема 8. Хірургічна операція.

Поняття про хірургічну операцію та оперативну хірургію. Види хірургічних операцій: залежно від терміновості, за методами видалення патологічного вогнища, реконструктивні та пластичні. Сучасний загальний хірургічний інструментарій: для розсікання і зшивання тканин, для захоплення і фіксації, для розширення рани, спинення кровотечі. Спеціальний інструментарій для операцій на окремих органах. Елементи операцій: розсікання тканини, гемостаз, фіксація тканин, видалення патологічного вогнища, з'єднання та дренивання рани. Вивчення хірургічного інструментарію — загального та спеціального. Складання наборів інструментів для операцій на кістках, органах черевної та грудної порожнин, для трепанації черепа, трахеостомії, первинного хірургічного оброблення рани, скелетного витягіння, венесекції. Формування пакетів для тимчасових невідкладних оперативних втручань. Робота в операційній і перев'язочній. Участь у підготовці та відбиранні інструментів для операцій. Використання загального хірургічного інструментарію під час роботи в перев'язочній і догляду за хворими.

Тема 9. Загальні принципи надання першої медичної допомоги

Перша медична допомога. Рівні надання допомоги — від само- та взаємодопомоги до спеціалізованої медичної допомоги на догоспітальному етапі.

Завдання першої медичної допомоги: профілактика небезпечних ускладнень, травм, термінальних станів та гострих захворювань. Організаційні та лікувальні принципи надання першої медичної допомоги (сортування травмованих, черговість надання допомоги, її обсяг залежно від етапності та характеру).

Тема 10. Амбулаторна хірургія

Структура хірургічної служби поліклініки, травматологічного пункту, фельдшерсько-акушерського пункту (ФАП). Обсяг консервативного та оперативного лікування хворих. Організація й оснащення хірургічного кабінету. Порядок приймання хворих і проведення невідкладної допомоги й планових операцій. Порядок госпіталізації хворих для планових і екстрених операцій. Диспансеризація хірургічних хворих. Документація в поліклініці.

Тема 11. Деонтологія в хірургії

Деонтологія — обов'язковий аспект медичної діяльності. Специфічність хірургічної деонтології. Професійна медична етика в хірургії. Завдання хірургічної деонтології — стабілізація й охорона психіки хворого в передопераційний та післяопераційний періоди. Важливість психоемоційних чинників та лікарської терапії для успіху хірургічного лікування. Роль фельдшера у створенні здорових взаємовідносин у медичному закладі.

Тема 12. Лікування хворого в хірургічному відділенні. Діагностика хірургічних захворювань

Роль діагнозу в лікуванні хворого. Особливості амбулаторної та стаціонарної діагностики хірургічних хворих. Загальноклінічні методи обстеження хворих: знайомство з хворим, збирання анамнезу захворювання та життя, даних об'єктивного дослідження органів і систем, місць патологічного вогнища, лабораторні й спеціальні методи дослідження. Методика оформлення й ведення історій хвороб, необхідний мінімальний обсяг лабораторних та інших методів обстеження хворих. Організація та послідовність проведення діагностики обстеження пацієнтів. Підготовка хворого до спеціальних досліджень. Участь фельдшера в обстеженні хворих та оформленні відповідної документації.

Тема 13. Догляд за хворими в хірургічному відділенні. Підготовка хворих до операції

Організація хірургічного відділення, його структура, розміщення, палати, перев'язочна, режим роботи, прибирання. Лікарський план обстеження й лікування хворого та його значення для роботи молодшого медичного персоналу. Загальний догляд за хірургічними хворими. Санітарно-гігієнічні вимоги до медичного персоналу та хворих. Особливості організації харчування хірургічних хворих. Визначення показань та протипоказань до знеболювання та операції (абсолютні, відносні). Оцінювання операційного ризику. Підготовка

хворих до операції. Мета передопераційної підготовки: підготовка нервової, серцево-судинної систем, органів дихання, травного каналу. Підготовка операційного поля.

Премедикація. Транспортування хворого в операційну. Особливості підготовки до ургентних та планових операцій. Необхідний обсяг лабораторних та інших спеціальних методів обстеження для проведення операцій різного обсягу та загального знеболювання.

Тема 14. Післяопераційний період. Лікування хворого у відділенні інтенсивної терапії

Післяопераційний період, його фази та варіанти перебігу. Порушення функцій життєво важливих органів і процесів обміну після операції.

Організація роботи і гігієнічний режим у відділенні реанімації та інтенсивної терапії (ВРІТ), оцінювання загального стану хворого. Клінічний та моніторний нагляд за хворим.

Післяопераційні ускладнення, їхня профілактика й усунення: психічні та невротичні розлади, порушення діяльності серцево-судинної системи, дихання, травного каналу, сечовиділення.

Можливі ускладнення в ділянці рани й дренажів. Післяопераційний режим, дієта, лікарська терапія, лікувальна фізкультура. Лабораторний та функціонально-діагностичний контроль за станом хворого. Документація ВРІТ. Реабілітація хірургічних хворих після операції.

Тема 15. Ушкодження. Закриті механічні ушкодження (травми)

Уявлення про травму. Види травматизму та його профілактика. Організація травматологічної допомоги.

Ускладнення травм — безпосередні, найближчі та пізні. Особливості обстеження травматологічного хворого, дослідження місця ушкодження. Організаційні й лікувальні принципи надання першої медичної допомоги. Види закритих травм м'яких тканин: забій, розтягнення, розрив, струс, стиснення. Особливості діагностики, надання першої допомоги та лікування. Вивихи, їхні види, діагностика й лікування.

Поняття про переломи кісток: класифікація, клінічні ознаки, надання першої допомоги. Механізм зростання переломів. Фактори, які уповільнюють зростання. Принципи лікування. Особливості догляду за травматологічними хворими.

Тема 16. Відкриті механічні ушкодження (рани)

Уявлення про поранення та рану. Види ран, розподіл їх за характером ушкодження. Клінічні ознаки ран, класифікація за стадіями розвитку інфекційного процесу. Етапи перебігу ранового процесу. Види загоєння ран. Основи надання першої медичної допомоги в разі поранень. Загальні принципи первинного хірургічного оброблення ран. Види первинного хірургічного оброблення ран. Антибактеріальна, хіміотерапія. Особливості лікування у випадках гнійних ран. Симптоми нагноєння рани, консервативне й хірургічне

активне лікування, використання протеолітичних ферментів, загальної та місцевої антибіотикотерапії, УФО, лазера, гіпербаричної оксигенації. Вторинне хірургічне оброблення рани. Особливі види ранової інфекції. Вогнепальні поранення. Особливості перебігу та лікування.

Тема 17. Термічні ушкодження. Електротравма

Опіки. Етіологія. Класифікація термічних опіків. Визначення глибини ушкодження тканин і площі опіку. Послідовність надання першої медичної допомоги хворим, боротьба з опіковим шоком, місцеве лікування опіків. Роль охолодження та раннього первинного хірургічного оброблення ушкодженої ділянки для поліпшення результатів подальшого лікування. Опікова хвороба: періоди й клінічні симптоми, принципи лікування. Догляд за опіковими хворими. Хімічні опіки, їх види, прояви, перша медична допомога і лікування. Особливості першої медичної допомоги при променевих опіках. Фази місцевих проявів променевих опіків. Відмороження. Види холодової травми. Класифікація відморожень, періоди і ступені розвитку. Перша допомога на догоспітальному етапі та лікування. Особливості догляду за хворими з відмороженнями.

Електротравма. Дія електроструму на організм людини — електроопік, загальні зміни в центральній нервовій та серцево-судинній системі, у диханні. Особливості надання першої медичної допомоги, серцево-легенева реанімація, принципи лікування.

Тема 18. Гостра й хронічна гнійна аеробна інфекція

Класифікація хірургічної інфекції. Профілактика й лікувальні заходи у подоланні гнійних захворювань у роботі фельдшера. Основні збудники гострої та хронічної гнійної аеробної хірургічної інфекції. Шляхи проникнення інфекції. Загальні й місцеві ознаки гнійного запалення, види гнійних захворювань. Принципи лікування, антибактеріальна терапія і детоксикація.

Тема 19. Місцеві гнійні захворювання шкіри, підшкірної жирової клітковини, судин, кісток і суглобів

Гострі гнійні захворювання шкіри (фурункул, карбункул, гідраденіт, абсцес, флегмона, бешиха, еризипелюїд), клінічна картина, особливості перебігу та лікування у разі цих захворювань. Тактика фельдшера. Запальні захворювання судин (лімфангіт, лімфаденіт, флебіт, тромбофлебіт). Причини, клінічні ознаки й лікування. Небезпечність ускладнень і гострого тромбофлебіту обличчя і нижніх кінцівок. Гнійно-запальні захворювання кісток і суглобів (бурсит, тендовагініт, артрит, остеомієліт). Причини, особливості клінічної картини й лікування залежно від локалізації процесу. Роль фельдшера в діагностиці та забезпеченні лікування хворих з окремими видами гнійних захворювань.

Тема 20. Гостра анаеробна інфекція. Профілактика газової гангрені, правця

Поняття про клостридіальну й неклостридіальну анаеробну інфекцію.

Анаеробна інфекція: збудники, форми, загальні і місцеві прояви. Профілактика, протиепідемічні заходи і принципи лікування.

Правець: шляхи проникнення збудника й умови розвитку захворювання. Клінічні ознаки та профілактика, лікування й догляд за хворими.

Гнильна неклостридіальна анаеробна інфекція, причини виникнення, особливості клінічної картини та лікування. Організація догляду за хворими.

Тема 21. Загальна гнійна інфекція (сепсис)

Причини виникнення і розвитку. Види сепсису. Класифікація, клінічна картина, місцеві та загальні прояви захворювання. Інфекційно-токсичний шок, симптоми, перша медична допомога, інтенсивна терапія, комплексне лікування і особливості догляду за хворими.

Тема 22. Гостра й хронічна специфічна хірургічна інфекція

Поняття про специфічну інфекцію. Особливості захворювань, які потребують хірургічного лікування. Сибірка: причини й чинники, форми, клінічні ознаки, обов'язковість консервативної терапії. Дифтерія ран: особливості перебігу ранового процесу, специфічна терапія, застосування антибіотиків та антисептиків. Протиепідемічні заходи й особливості догляду за хворими. Тактика фельдшера під час виявлення таких хворих. Особливості надання допомоги хворим з укушеними ранами.

Туберкульоз, який потребує хірургічного лікування, його форми. Туберкульоз лімфатичних вузлів: ознаки та лікування. Кістково-суглобовий туберкульоз: місцеві та загальні симптоми, діагностика, хіміотерапія, санаторно-ортопедичне, оперативне лікування та реабілітація хворих.

Актиномікоз: клінічна картина, діагностика і лікування.

Хірургічна проблема СНІДу.

Тема 23. Пухлини

Організація онкологічної служби в Україні. Етіологія. Уявлення про доброякісні та злоякісні пухлини. Клінічні ознаки й перебіг доброякісних та злоякісних процесів. Класифікація пухлин залежно від вихідної тканини. Форми росту злоякісних пухлин. Оцінювання поширення процесу, поділ на стадії за системою ТНМ. Діагностика новоутворень, значення діагностики пухлин на ранніх стадіях розвитку, лікування при передракових захворюваннях. Поняття про радикальне і паліативне лікування злоякісних пухлин: хірургічне, променеве, гормональне, симптоматичне, комбіноване. Вакцино- та фотодинамічна терапія.

Комплексна терапія злоякісних пухлин і необхідність застосування хірургічного лікування. Значення загальної диспансеризації населення.

Тема 24. Змертвіння. Природжені хірургічні захворювання. Захворювання судин нижніх кінцівок

Причинні чинники місцевого некрозу тканин. Види змертвінь. Клінічні ознаки сухої й вологої гангрени. Поняття про тромбоз і емболію; клінічні ознаки, профілактика й лікування. Пролежні: екзо-, ендогенні причини, клінічний

перебіг, профілактика і лікування. Виразки, їхні види, клінічні ознаки, консервативні та оперативні методи лікування. Уявлення про нориці; класифікація, діагностика, лікування. Природжені хірургічні захворювання, причини виникнення, різні вади розвитку в дітей і дорослих. Своєчасна діагностика — запорука видужання хворих. Методи корекції природженої патології.

Облітеруючий ендартеріт, облітеруючий артеріосклероз, причини, клінічні ознаки, діагностика й лікування. Хвороба Рейно; клінічна картина, діагностика, лікування. Варикозне розширення вен, тромбофлебіт і флеботромбоз; клінічні ознаки, діагностика, ускладнення і способи лікування. Посттромбофлебітичний синдром; класифікація, діагностика, форми захворювання, лікування.

Розділ 2. Спеціальна хірургія

Тема 25. Захворювання та ушкодження голови, обличчя та шиї

Особливості обстеження голови, шиї. Природжені дефекти й пухлини м'яких тканин черепа. Ушкодження м'яких тканин і кісток черепа. Відкрита і закрита черепно-мозкова травма: переломи склепіння і основи черепа, забій, струс і стиснення мозку. Синдром черепно-мозкової травми. Особливості надання медичної допомоги та лікування черепно-мозкових травм. Особливості, перша медична допомога при вогнепальних пораненнях голови.

Ушкодження носа, щелеп. Клінічні ознаки, перша допомога, принципи лікування. Вади розвитку органів шиї. Поранення шиї. Абсцес, флегмона, лімфаденіт шиї. Пухлини й хірургічні захворювання органів шиї (лімфогранулематоз, лімфосаркома, рак щитоподібної залози, гортані, стравоходу). Зоб дифузний, вузловий, токсичний (базедова хвороба). Сторонні тіла стравоходу і дихальних шляхів. Опіки і рак стравоходу; клінічні ознаки, діагностика, перша медична допомога, лікування.

Тема 26. Захворювання та ушкодження грудної клітки та органів грудної порожнини

Основні методи обстеження грудної клітки та її органів. Механічна травма: забій, вдавнення грудної клітки, перелом ребер, ключиць.

Закриті ушкодження органів грудної клітки. Проникні та непроникні поранення грудної клітки, ускладнення їх. Ушкодження легень, серця. Особливості надання допомоги хворим з торакотравмою. Гнійно-запальні захворювання плеври та легень: гнійний плеврит, абсцес легені. Рак легені, діагностика й лікування. Оперативна корекція природжених і набутих вад та захворювань серця. Запальні захворювання грудної залози: гострий лактаційний і гострий гнійний мастит. Доброякісні та злоякісні пухлини грудної залози, клінічні ознаки, діагностика, методи лікування. Профілактичні заходи для своєчасного виявлення хворих.

Тема 27. Хронічні захворювання органів черевної порожнини

Безпосереднє обстеження хворих з хірургічними захворюваннями живота. Аномалії розвитку черевної стінки, пупка та внутрішніх органів. Основні спеціальні та інструментальні дослідження: езофагогастроскопія, УЗД,

рентгеноскопія, лапароскопія. Черевна грижа. Класифікація, клінічні ознаки, принципи лікування. Хірургічні захворювання шлунка, дванадцятипалої кишки, прямої кишки, жовчного міхура, підшлункової залози. Клінічні ознаки цих захворювань і принципи лікування. Тактика фельдшера в разі звертання таких хворих до нього, диспансерний нагляд за ними.

Тема 28. Ушкодження та гострі захворювання органів черевної порожнини
Закриті й відкриті ушкодження черевної порожнини, класифікація, клінічні ознаки, діагностика. Синдром гострого живота, перитоніт. Запальні захворювання очеревини: проривна виразка шлунка і дванадцятипалої кишки, защемлена грижа, гострий апендицит, гострий холецистит, гострий панкреатит, кишкова непрохідність. Особливості діагностики, перша допомога, клінічні ознаки, лікування, догляд. Рентгенографія і лапароскопія в ургентній абдомінальній хірургії. Основи лапароскопічної хірургії.

Тема 29. Захворювання та ушкодження прямої кишки

Методи дослідження прямої кишки. Ушкодження прямої кишки й сторонні тіла в ній, перша допомога. Запальні захворювання прямої кишки та навколопрямокишкової (параректальної) клітковини, тріщини відхідника, гострий проктит, геморой, гострий парапроктит, нориці відхідника і прямої кишки. Доброякісні та злоякісні пухлини товстої і прямої кишок, діагностика, лікування. Профілактичні огляди населення.

Тема 30. Захворювання та ушкодження сечових і статевих органів

Особливості дослідження хворих із захворюваннями сечових і статевих органів (мануальні, інструментальні, спеціальні та лабораторні дослідження). Ушкодження органів сечової і статевої систем — нирок, сечового міхура, сечівника (уретри). Особливості діагностики, надання першої допомоги та етапного лікування урологічних хворих на догоспітальному етапі. Гнійно-запальні захворювання нирок і сечового міхура: пієліт, пієлонефрит, пієнефроз, гідронефроз, цистит. Сечокам'яна хвороба, клінічні ознаки, діагностика та лікування. Захворювання передміхурової залози. Пухлини нирок, сечового міхура, передміхурової залози. Захворювання яєчок та статевого члена.

Тема 31. Ушкодження та захворювання кінцівок, хребта і таза. Синдром тривалого роздавлення

Вади розвитку кінцівок. Методи дослідження кінцівок і суглобів. Вивихи й переломи верхніх і нижніх кінцівок. Гнійні захворювання пальців і кисті. Панарицій: види, діагностика, способи оперативного лікування. Дослідження хребта. Ушкодження хребта: компресійні переломи, переломовивихи; симптоми, методи діагностики та лікування. Ушкодження таза і тазових органів: класифікація, клінічні ознаки, особливості надання першої медичної допомоги та лікування. Синдром тривалого роздавлювання: клінічна картина, розвиток процесу, принципи надання першої медичної допомоги й подальшого лікування.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

- Касевич Н.М.* Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.
- Касевич Н.М., Шаповал К.І.* Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.
- Кім О.М., Ковальчук О.Л.* Хірургія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2004.
- Навчальний посібник з хірургії в модулях: навч. посіб. / За ред. Л.М. Ковальчука.* — К.: Медицина, 2011. — 480 с.
- Роздольський І.В.* Невідкладні стани в хірургії: підручник. — К.: Медицина, 2009. — 144 с.
- Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б.* Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.
- Хімич С.Д.* Хірургія. — К.: Здоров'я, 2004.
- Хірургія (факультетська): підручник / Кол. авторів; За ред. М.П. Захараша.* — К.: Медицина, 2006. — 656 с.
- Хірургія: підручник / За ред. П.Г. Кондратенка.* — К.: Медицина, 2009. — 968 с.
- Хірургія: підручник / О.Ю. Усенко, Г.Б. Білоус, Г.Й. Путинцева.* — К.: Медицина, 2010. — 400 с.
- Чапкий Л.П., Ткаченко Р.О.* Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія. — К.: Вища школа, 2004.
- Шегедин М.Б., Шустакевич С.Ф.* Медсестринство в хірургії: навч. посіб. — К.: Медицина, 2008. — 120 с.

Додаткова

- Єфіменко Н.А., Розанов В.Е.* Військово-польова хірургія. — Спб: Медицина, 2003.
- Ковальов А.І.* Загальна хірургія. — М.: МІА, 2009.
- Ковальчук Л.Я.* Шпитальна хірургія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 1999.
- Кузін М.І.* Хірургічні хвороби. — М.: Медицина, 2005.
- Лук'яненко Т.В., Пенделя А.А.* Здорові сууглоби і судини. — Харків: Медицина, 2009.
- Черенько Н.П., Ваврик Ж.М.* Загальна хірургія. — К.: Здоров'я, 2000.
- Шідловський В.О., Полянський І.Ю.* Факультетська хірургія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2005.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ПИСЬМОВОГО ВСТУПНОГО
ВИПРОБУВАННЯ ПРИ ВСТУПІ НА НАВЧАННЯ ДО ПВНЗ «ХММУ» У
2020 РОЦІ ЗА ТЕСТОВИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ З ОСНОВ ПЕДІАТРІЇ**

ЗДОРОВА ДИТИНА. ХВОРОБИ ДІТЕЙ РІЗНОГО ВІКУ.

1. Вступ. Основні завдання та організація педіатричної служби в Україні. Анатомо-фізіологічні особливості органів і систем

1.1 Теоретичні заняття

Педіатрія — наука про здорову й хвору дитину. Основні етапи розвитку педіатрії. Видатні вчені — засновники педіатрії. Внесок українських вчених у розвиток педіатрії (С.Х. Хотовицький, О.М. Хохол, В.Г. Балабан, І.М. Руднев, А.А. Кисіль, С.І. Ігнатів, П.М. Гудзенко, О.М. Лук'янова, П.С. Мощич, В.М. Сидельников). Основні закони, спрямовані на поліпшення охорони здоров'я матері та дитини.

Система організації медичної допомоги дитині. Дитячі лікувально-профілактичні та навчально-виховні заклади дитячого населення. Основні положення чинних наказів у педіатричній службі. Етика, деонтологія та професійні якості медичної сестри.

Етика, деонтологія та професійний рівень медичної сестри.

Періоди дитячого віку та їх характеристика. Анатомо-фізіологічні особливості організму дитини. Фізичний розвиток дітей різних вікових груп. Закономірності росту дитячого організму. Приріст маси за перший рік життя, до 10 років, після 10 років.

Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи й органів чуття. Формування умовних рефлексів. Розвиток мови. Нервово-психічний розвиток дитини після року та його відповідність віку. Критерії оцінки нервово-психічного розвитку дітей. Спинний мозок.

Анатомо-фізіологічні особливості кісткової та м'язової систем. Закономірності росту дитячого організму. Медсестринська діагностика фізичного та нервово-психічного розвитку дітей різного віку. Значення режиму виховання та догляду для гармонійного розвитку психічної і моторної діяльності дитини.

Шкіра, анатомічні та функціональні особливості. Температура тіла. Особливості терморегуляції у дітей.

Анатомо-фізіологічні особливості органів дихання у дитячому віці.

Анатомо-фізіологічні особливості серцево-судинної системи у дитячому віці. Медсестринське спостереження за частотою скорочень серця у дітей різного віку.

Анатомо-фізіологічні особливості органів травлення. Бактеріальна флора кишок, фізіологічне значення.

Обмін речовин в дитячому віці. Водний обмін. Потреба у воді залежно від віку. Всмоктування та виділення води. Електролітний обмін. Нерозривний зв'язок з водним обміном. Кислотно-основний стан крові, показники у здорових дітей. Білковий обмін. Білки — пластичний матеріал для росту і розвитку. Позитивний азотний баланс у дітей. Потреба у білках залежно від

віку. Співвідношення між білками, жирами, вуглеводами на першому році життя. Вуглеводний обмін. Використання вуглеводів для продукування тепла й роботи. Потреба у вуглеводах відповідно до віку. Жировий обмін. Жири як основне джерело енергії. Біологічна цінність жирів. Потреба у жирах залежно від віку. Вітамінний обмін. Норми добової потреби у вітамінах відповідно до віку.

Уявлення про імунодефіцит. Імунна система як контроль за генетичною стабільністю внутрішнього середовища організму. Неспецифічні складові частини захисту. Імуноглобуліни.

Лімфокапілярні та лімфатичні судини, функції. Лімфатичні вузли, функції.

Анатомо-фізіологічні особливості ендокринної системи. Зв'язок гормонів з процесами росту й розвитку дитини.

Анатомо-фізіологічні особливості сечової системи. Міхурно-сечовий рефлюкс. Створення умовного рефлексу на виділення сечі.

1.2 Практичні заняття

Медсестринське обстеження: огляд, антропометрія, пальпація, перкусія. Огляд: загальне оцінювання поведінки, положення тіла (активне, пасивне, вимушене), вираз обличчя, стан свідомості, нервово-психічний розвиток і його відповідність вікові; дослідження шкіри та підшкірної основи, огляд і пальпація периферичних лімфовузлів, голови, хребта, грудної клітки, кінцівок, суглобів. Антропометрія: зважування, вимірювання зросту, окружності голови, грудної клітки, живота. Пальпація, перкусія під час обстеження органів дихання, кровообігу, травлення, сечових органів та ендокринної системи. Підготовка до інструментальних (рентгенологічних, комп'ютерної томографії, ендоскопічних, УЗД тощо) та функціональних методів дослідження органів і систем. Оцінювання результатів досліджень. Критерії оцінювання стану дитини (задовільний, середньої тяжкості, тяжкий). Особливості написання історії розвитку дитини як науково-медичний та юридичний документ.

Оцінювання обстеження шкіри, вимірювання температури тіла, графічний запис. Переодягання як елемент загартовування — тренування рецепторів шкіри та слизових оболонок, вегетативного апарату й систем теплопродукції до впливу холоду. Підбір іграшок для дітей різного віку.

Режим дня, підготовка дітей та участь у годуванні.

1.3 Практичні навички

- вимірювання температури тіла та її графічне зображення;
- проведення обстеження: огляд, пальпація, перкусія;
- підрахунок частоти дихальних рухів, пульсу;
- вимірювання артеріального тиску;
- взяття сечі у дітей раннього віку на дослідження;
- взяття калу на наявність яєць гельмінтів, копрологію, бактеріологічне дослідження;
- оцінювання результатів загальних лабораторних досліджень: норма,

патологія;

- підготовка дітей до функціональних та інструментальних методів обстеження;
- медсестринське обстеження та оцінювання стану органів та систем;
- проведення антропометрії;
- догляд за шкірою та слизовими оболонками;
- складання схем режиму для дітей різних вікових груп;
- одягання та переодягання дітей;
- дотримання правил техніки безпеки, охорони праці в галузі, протиепідемічного режиму, професійної безпеки в ЛПЗ.

2. Анатомо-фізіологічні особливості доношеної новонародженої дитини та догляд за нею

2.1 Теоретичні заняття

Плід і його розвиток. Шкідливий вплив різних чинників на внутрішньоутробний розвиток плода. Основні групи захворювань, які виникають під час внутрішньоутробного розвитку плода.

Характеристика доношеної новонародженої дитини. Зовнішні ознаки та фізіологічна зрілість органів і систем. Оцінювання стану дитини за шкалою Апгар. Анатомо-фізіологічні особливості шкіри, підшкірної основи, м'язової, нервової, дихальної, серцево-судинної систем, органів чуття, системи травлення, крові, печінки, органів сечовиділення.

Організація середовища й догляду за новонародженою дитиною згідно з чинними наказами. Дотримання правил асептики та антисептики.

Проведення першого туалету новонародженого, оброблення пуповини, шкіри. Проведення антропометрії. Реєстрація, заповнення документації. Догляд немовляти в палаті новонароджених.

Основні принципи вигодовування дітей раннього віку. Види вигодовування. Характеристика природного вигодовування. Лактація. Хімічний склад молока в різні терміни лактації. Значення молозива для годування новонародженої дитини. Характеристика материнського молока, його переваги.

Методика та правила прикладання дитини до груді. Введення підгодовування і харчових доповнень. Протипоказання та утруднення під час грудного вигодовування. Дієта і режим жінки-годувальниці. Гіпогалактія, профілактика та лікування.

Штучне вигодовування, характеристика. Показання для переведення дитини на штучне вигодовування. Визначення добової кількості їжі, методи розрахунку

Змішане вигодовування, характеристика. Показання до змішаного вигодовування. Спільне перебування породіллі й новонародженої дитини в палаті.

Транзиторні стани новонароджених: фізіологічна втрата маси тіла, фізіологічна жовтяниця, фізіологічна еритема, токсична еритема, транзиторна гарячка, статеві кризи, сечокислий інфаркт, транзиторний дисбактеріоз і транзиторний катар кишок.

Специфічна профілактика туберкульозу і гепатиту В.

Правила виписування дитини з пологового будинку. Перший патронаж новонародженої дитини, його зміст і завдання.

2.2 Практичні заняття

Проведення першого туалету новонародженої дитини: відсмоктування слизу з верхніх дихальних шляхів, профілактика гонобленореї, оброблення і перев'язка пуповини, оброблення шкіри, проведення антропометрії, реєстрація та заповнення документації на новонароджену дитину. Оцінювання стану. Щоденний туалет новонародженого: догляд за шкірою і слизовими оболонками очей, носа, проведення гігієнічної ванни. Ознайомлення з технікою вакцинації проти туберкульозу. Догляд за немовлям у домашніх умовах.

Ознайомлення з дитячим відділенням пологового будинку. Обладнання палат. Вимоги до персоналу щодо дотримання санітарно-гігієнічного режиму. Огляд дітей та оцінювання їхнього стану. Оцінювання стану шкіри, підшкірної основи, залишку пуповини, пупкової ранки, фізіологічних станів. Участь у догляді новонароджених дітей.

Підготовка дітей до годування. Визначення добової кількості їжі різними методами та частоти годувань на добу. Розрахування основних харчових інгредієнтів та енергетичної цінності основних продуктів харчування для дітей різного віку, які перебувають на грудному, змішаному та штучному вигодовуванні. Складання схем різних видів вигодовування дітей віком до одного року. Проведення контрольного зважування. Техніка годування грудьми, з ложечки, чашки. Зберігання молочних сумішей. Складання схем годування.

Виписування з пологового будинку. Заповнення документації. Проведення першого патронажу до новонародженої дитини.

2.3 Практичні навички

- проведення першого туалету новонароджених;
- скринінгові обстеження новонароджених;
- оформлення медичної документації;
- проведення антропометрії;
- вимірювання температури тіла;
- проведення ранкового туалету новонароджених;
- проведення профілактичних щеплень у пологовому будинку;
- туалет залишку пуповини та пупкової ранки (за потреби);
- розрахунок разової та добової кількості молока;
- одягання та новонароджених;
- проведення гігієнічної ванни;
- заходи і засоби особистої професійної безпеки медичної сестри під час надання медичної допомоги пацієнтам при роботі з кров'ю та іншим біоматеріалом;
- дотримання охорони праці в галузі, протиепідемічного режиму, правил техніки безпеки, професійної безпеки під час проведення вакцинації.
- проведення контрольного зважування;
- складання меню-розкладки;

- складання схем годування дітей першого року життя;
- приготування страв та методика введення підгодовування;

3. Анатомо-фізіологічні особливості недоношеної новонародженої дитини та догляд за нею

3.1 Теоретичні заняття

Визначення недоношеності та її причини. Клінічна характеристика недоношеної дитини. Зовнішні ознаки, функціональна незрілість, особливості центральної нервової системи, легень, серцево-судинної і травної систем, гемопоезу та реактивності організму.

Особливості перебігу фізіологічних станів. Організація середовища та принципи виходжування недоношених дітей. Етапність виходжування. Методи зігрівання недоношених дітей. Вигодовування недоношених з урахуванням віку, маси тіла при народженні, ступеня зрілості, загального стану. Техніка годування. Добова та разова кількість молока. Потреба в основних харчових інгредієнтах. Профілактика гіпотрофії, рахіту, анемії. Особливості фізичного та психомоторного розвитку. Основні принципи диспансеризації недоношених дітей.

Догляд за недоношеною дитиною в домашніх умовах.

3.2 Практичні заняття

Ознайомлення з відділенням патології новонароджених. Обладнання палат. Вимоги до персоналу відділення. Санітарно-гігієнічний режим відділення.

Огляд недоношених дітей. Оцінювання стану. Участь у догляді за недоношеною дитиною. Зігрівання. Годування.

3.3 Практичні навички

- проведення першого туалету недоношеної дитини;
- вимірювання температури тіла;
- проведення ранкового туалету недоношеної новонародженої дитини;
- туалет залишку пуповини та пупкової ранки (за потреби);
- розрахунок разової та добової кількості молока;
- проведення гігієнічної ванни;
- методика зігрівання недоношених;
- оброблення кувеза;
- годування з чашки, через зонд;

4. Методика обстеження дитини та семіотика основних захворювань

4.1 Теоретичні заняття

Особливості збирання анамнезу здорової й хворої дитини (генеалогічного, біологічного, соціального). Значення анамнезу для діагнозу. Методика збирання анамнезу в батьків (анамнезу захворювання, життя, епідеміологічного, імунологічного, алергологічного). Ознайомлення із схемою розпитування матері при збиранні анамнезу життя й розвитку дитини, анамнезу захворювання.

4.2 Практичні заняття

Оцінювання умов життя, виховання, спадковості, перебігу перенесених захворювань.

Об'єктивне обстеження: огляд, антропометрія, пальпація, перкусія, аускультация.

Соматоскопія (огляд): загальне оцінювання поведінки, положення тіла (активне, пасивне, вимушене), вираз обличчя, стан свідомості, нервово-психічний розвиток і його відповідність віку, дослідження шкіри та підшкірної основи, огляд і пальпація периферійних лімфовузлів, огляд і пальпація голови, хребта, грудної клітки, кінцівок, суглобів.

Антропометрія: зважування, вимірювання зросту, окружності голови, грудної клітки, живота.

Пальпація, перкусія, аускультация під час обстеження органів дихання, кровообігу, травлення, сечових органів і ендокринної системи.

Читання й оцінювання гемограм, урограм, копрограм. Ознайомлення з рентгенологічними та функціональними методами дослідження органів і систем.

Критерії оцінювання стану дитини (задовільний, тяжкий). Особливості написання історії розвитку дитини, історії хвороби. Історія розвитку дитини та історія хвороби як науково-медичний і юридичний документ.

4.3 Практичні навички:

- збирання анамнезу здорової й хворої дитини;
- проведення антропометрії;
- оцінювання стану дитини;
- обстеження органів і систем: ознайомлення з пальпацією, перкусією, аускультацией в дітей;
- оцінювання гемограм, урограм, копрограм;
- заповнення історії розвитку дитини (ф. № 112);
- заповнення історії хвороби.

5. Вигодовування грудної дитини та харчування дітей старшого віку

5.1 Теоретичні заняття

Основні принципи вигодовування дітей раннього віку (раціональність, збалансованість). Відповідність кількості, якості, режиму вигодовування віку дитини, особливостям фізичного та розумового навантаження. Потреби в основних харчових інгредієнтах. Правильне співвідношення білків, жирів, вуглеводів.

Грудне вигодовування. Характеристика грудного вигодовування. Лактація. Хімічний склад молока в різні терміни лактації. Значення молозива для годування новонародженої дитини. Характеристика материнського молока. Складові частини грудного та коров'ячого молока. Переваги грудного молока. Техніка прикладання дитини до груді. Правила грудного вигодовування. Принципи успішного грудного вигодовування на сучасному етапі.

Визначення добової кількості молока новонародженим дітям. Методи розрахунку кількості молока на добу.

Протипоказання та утруднення при грудному вигодовуванні. Відлучення від груді. Дієта та режим жінки-годувальниці. Гіпогалактія, профілактика та лікування. Профілактика маститу.

Штучне вигодовування, його характеристика. Показання для переведення дитини на штучне вигодовування. Правила штучного вигодовування. Різні групи сумішей для штучного вигодовування.

Змішане вигодовування, його характеристика. Показання до змішаного вигодовування. Правила змішаного вигодовування.

Критерії оцінювання штучного та змішаного вигодовування.

Правила введення прикорму. Продукти прикорму. Частота введення прикорму.

Харчування дітей віком після року. Повноцінність і раціональність харчування. Приблизні добові норми основних речовин для дітей 1-6 років та дітей шкільного віку. Кратність годувань. Розподіл харчових продуктів за енергетичною цінністю (в %). Раціональне харчування дітей. Різноманітний асортимент харчування в дитячих закладах. Добові норми основних поживних речовин та енергетичної цінності.

5.2 Практичні заняття

Визначення добової кількості їжі різними методами та кратності годувань на добу в різних вікових групах.

Розрахування основних харчових інгредієнтів та енергетичної цінності основних продуктів харчування дітей різного віку, які перебувають на грудному, штучному та змішаному вигодовуванні. Складання схем різних видів вигодовування дітей віком до одного року.

Корекція штучного і змішаного вигодовування.

Ознайомлення з харчоблоком у дитячій лікарні. Участь у годуванні грудних дітей, підготовка до годування, годування з пляшки і з ложки. Спостереження за дітьми після годування. Проведення контрольного зважування. Миття й стерилізація пляшок і сосок.

Маркування посуду. Зберігання молочних сумішей. Складання схем годування. Ознайомлення з роботою кухні в дитячому садку (або з роботою молочної кухні).

Підготовка дітей до годування, участь у годуванні. Вивчення меню-розкладки та складання меню для дітей різних вікових груп. Визначення енергетичної цінності (калорійності) меню.

Миття й зберігання посуду. Виписування рецептів на молочну кухню.

Техніка готування каші, овочевого і фруктового пюре, соків, сиру.

5.3 Практичні навички:

- проведення контрольного зважування;
- складання меню-розкладки;
- складання схем годування дітей першого року життя;
- приготування страв та методика введення для підгодовування;

6. Захворювання внутрішніх органів.

Захворювання новонароджених дітей. Захворювання шкіри й пупкової рани. Сепсис новонароджених

6.1 Теоретичні заняття

Захворюваність і смертність новонароджених. Основні причини. Запобігання захворюваності і зниженню смертності. Принципи організації відділень патології новонароджених. Режим роботи відділень. Організація догляду.

Роль медичної сестри в профілактиці захворювань новонароджених.

Внутрішньоутробні інфекції: внутрішньоутробні вірусні інфекції, бактеріальні інфекції, інфекції, спричинені умовно-патогенними бактеріями. Етіологія, клінічні прояви. Принципи лікування та догляду за дітьми. Профілактика інфекцій у новонароджених.

Захворювання шкіри й пупкової рани. Особливості шкіри новонародженого. Причини, клінічні прояви попрілостей їх ступені. Лікування і догляд за дітьми. Профілактика попрілостей. Гнійне запалення шкіри: везикулопустульоз і пухирчатка новонароджених. Етіологія, симптоми, лікування дітей, догляд, профілактика захворювання.

Хвороби пупка. Омфаліт. Етіологія, клінічні симптоми простого та флегмонозного омфаліту. Лікування дітей, догляд, профілактика захворювання.

Сепсис. Етіологія, клінічні форми, клініка, діагностика. Лікування дітей, догляд, профілактика захворювання.

6.2 Практичні заняття

Ознайомлення з організацією медичної допомоги хворим новонародженим і режимом роботи відділень патології новонароджених. Огляд новонароджених з різними захворюваннями. Збирання анамнезу в матері хворої дитини. Аналіз симптомів захворювань.

Діагностика, диференційна діагностика захворювань.

Вивчення елементів догляду за дітьми та оволодіння елементами цілеспрямованого ретельного догляду.

Виявлення дійсних проблем новонародженого з захворюваннями внутрішніх органів, сепсисом. Оцінка стану пацієнта після медсестринського обстеження. Підготовка пацієнта до інструментальних методів обстеження. Реалізація медсестринського процесу.

6.3 Практичні навички:

- проведення контрольного зважування;
- підготовка сумішей до годування;
- годування дітей з пляшки, ложки;
- миття й стерилізація пляшок і сосок;
- оброблення посуду.
- оброблення шкіри та слизових оболонок;
- проведення контрольного зважування;
- підготовка сумішей до годування;
- годування дітей з пляшки, ложки;
- миття й стерилізація пляшок і сосок;

- туалет пупкової рани;
- проведення контрольного зважування;
- підготовка сумішей до годування;
- годування дітей з пляшки, ложки;
- миття й стерилізація пляшок і сосок;
- проведення гігієнічної та лікувальної ванн;
- вимірювання температури й графічний запис її.

7. Пологові травми. Асфіксія новонароджених дітей.

Внутрішньочерепна пологова травма.

Гемолітична хвороба новонароджених

7.1 Теоретичні заняття

Пологові травми. Причини, симптоми, лікування дитини, догляд в разі родової пухлини, кефалогематоми, ушкодження м'язів та ураження периферійної нервової системи.

Асфіксія. Оцінювання за шкалою Апгар. Причини. Клінічні форми та їх симптоматика. Реанімації. Догляд за дитиною, профілактика захворювання.

Внутрішньочерепна пологова травма. Етіологія, клініка. Лікування дитини, догляд, прогноз, профілактика ушкодження.

Уявлення про природжені вади розвитку та спадкові захворювання новонароджених.

Гемолітична хвороба новонароджених. Етіологія, клінічні форми, симптоми. Медсестринський процес при гемолітичній хворобі. Лікування дитини, догляд, профілактика захворювання.

7.2 Практичні заняття

Огляд новонароджених, оцінювання їхнього стану. Годування дітей через зонд, з ложки. Застосування міхура з льодом. Оксигенотерапія. Оброблення попрілостей, пупкової рани, піодермії.

Виявлення дійсних проблем новонародженого з пологовою травмою. Оцінка стану пацієнта після медсестринського обстеження. Підготовка пацієнта до інструментальних методів обстеження. Реалізація медсестринського процесу.

Виконання призначень лікаря (введення лікарських засобів у порожнину рота, парентерально).

7.3 Практичні навички:

- відсмоктування слизу з верхніх дихальних шляхів;
- годування дитини з ложечки, чашечки, через зонд;
- підготовка та застосування міхура з льодом;
- проведення штучної вентиляції легень, закритого масажу серця;
- допомога під час судом;
- виконання всіх видів ін'єкцій;

8. Гіповітаміноз. Рахіт. Гіпокальціємічний синдром у дітей раннього віку

8.1 Теоретичні заняття

Ознайомлення з основними симптомами гіповітамінозів, з принципами лікування та профілактичними заходами.

Рахіт. Гіпервітаміноз D. Гіпокальціємічний синдром. Визначення, етіологія, класифікація. Клініка різних періодів і ступенів. Неспецифічна й специфічна профілактика. Неспецифічне й специфічне лікування хворих. Методика застосування холекальциферолу (вітамін D₃). Фізіотерапевтичні методи лікування. Масаж. Гімнастика. Догляд за дитиною. Вплив рахіту на подальший розвиток дитини та стан її здоров'я. Роль медичної сестри в проведенні профілактики рахіту, гіпервітамінозу D, гіпокальціємічного синдрому.

Медсестринський процес у разі рахіту, гіпокальціємічного синдрому, гіпервітамінозу: медсестринське обстеження, виявлення дійсних проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів, планування медсестринських втручань. Реалізація плану медсестринських втручань. Оцінювання результатів виконання плану медсестринських втручань та їх корекція.

8.2 Практичні заняття

Огляд дітей, хворих на рахіт, гіпервітаміноз D, гіпокальціємічний синдром. Збирання анамнезу в матері хворої дитини. Оцінювання стану дитини та виявлення симптомів захворювання. Розроблення схем профілактики та лікування дітей, хворих. Особливості харчового режиму й догляду за дитиною, хворою. Догляд за дітьми грудного віку.

Виявлення дійсних проблем дитини з рахітом, гіпервітамінозом. Оцінка стану пацієнта після медсестринського обстеження. Підготовка пацієнта до інструментальних методів обстеження. Реалізація медсестринського процесу.

Ознайомлення з технікою проведення фізіотерапевтичних процедур, методикою масажу та гімнастики при цих захворюваннях. Виконання призначень лікаря, введення лікарських засобів.

8.3 Практичні навички:

- виявлення симптомів рахіту;
- догляд за шкірою та слизовими оболонками;
- проведення лікувальної ванни;
- обстеження кістково-м'язової системи;
- проведення профілактики рахіту вітаміном D;
- проведення масажу та гімнастики;
- надання допомоги під час ларингоспазму відповідно до протоколів лікування;
- робота у фізіотерапевтичному кабінеті;
- вимірювання температури тіла, графічний запис;
- ведення харчового щоденника;
- виконання всіх видів ін'єкцій;

9. Гострі розлади травлення у дітей раннього віку. Хронічні розлади травлення.

9.1 Теоретичні заняття

Гострі розлади травлення. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринський процес при функціональних розладах травлення: медсестринська діагностика, планування медсестринських втручань.

Кишковий токсикоз. Етіологія. Синдром токсикозу з ексикозом. Клініка, типи ексикозу (гіпотонічний, гіпертонічний, ізотонічний). Ступені зневоднення організму, перебіг захворювання. Виконання медсестринського процесу при гострих розладах травлення: диспепсії простій та синдромі токсикозу з ексикозом. Діагностика, лікування хворих дітей, організація правильного режиму й ретельного догляду за ними. Профілактика гострих розладів травлення.

Пілороспазм і пілоростеноз. Медсестринська діагностика, планування медсестринських втручань, їх реалізація.

Гіпотрофія. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринський процес при гіпотрофії: визначення дійсних проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів, планування медсестринських втручань та їх реалізація. Профілактика. Уявлення про паратрофію. Роль медичної сестри у профілактиці дистрофії.

9.2 Практичні заняття

Виконання медсестринського процесу при гострих розладах травлення: функціональних розладах травлення та хронічних порушеннях живлення: гіпотрофії, паратрофії, дистрофії. Оволодіння навичками медсестринського обстеження пацієнта, визначення його дійсних проблем і встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань та їх реалізація. Підготовка пацієнта та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень. Виконання лікарських призначень.

Огляд хворих дітей та аналіз симптомів гострих розладів травлення. Збирання анамнезу в матері хворої дитини. Оцінювання стану хворої дитини. Визначення ступеня ексикозу.

Розрахунок кількості рідини залежно від віку й ступеня зневоднення організму дитини. Складання схем годування. Ведення листа годування і гідробалансу. Догляд за дитиною. Проведення гігієнічних заходів.

9.3 Практичні навички:

- догляд за шкірою та слизовими оболонками;
- надання невідкладної допомоги при синдромі токсикозу з ексикозом;
- визначення ступеня гіпотрофії;
- розрахунок кількості рідини залежно від віку та ступеня ексикозу;
- промивання шлунка;
- методика оральної регістратації;
- застосування очисної, лікувальної клізми, газовідвідної трубки;
- догляд за дитиною під час блювання;
- реєстрація й оцінювання випорожнень;
- взяття калу на копрологію, бактеріологічне дослідження;

— проведення підшкірних, внутрішньом'язових та внутрішньовенних ін'єкцій;

10. Захворювання органів травлення у дітей старшого віку.

10.1 Теоретичні заняття

Місце захворювань органів травлення в патології дітей старшого віку. Роль порушень режиму харчування, преморбідного фону, спадковості у виникненні цих захворювань. Стomatит. Гастрит. Виразкова хвороба шлунка та дванадцятипалої кишки. Дуоденіт. Холецистохолангіт та дисфункція жовчовивідних шляхів. Ентероколіт. Коліт. Гельмінтози. Визначення, етіологія, роль *Helicobacter pylori*. Етіологія. Особливості клінічних проявів хвороб у дітей. Діагностика. Виконання медсестринського процесу при захворюваннях органів травлення. Принципи лікування. Диспансерний облік. Реабілітація. Профілактика. Проведення санітарно-освітньої роботи серед дітей дошкільного та шкільного віку

10.2 Практичні заняття

Виконання медсестринського процесу при захворюванні органів травного каналу, гельмінтозах. Оволодіння навичками медсестринського обстеження пацієнта, визначення його дійсних і супутніх проблем, установлення медсестринських діагнозів.

Планування медсестринських втручань та їх реалізація. Відпрацювання навичок підготовки пацієнтів та взяття шлункового і дуоденального вмісту, калу — на наявність яєць гельмінтів та копрологічне дослідження тощо; підготовки пацієнта до проведення інструментальних обстежень (рентгенологічного, ендоскопічного, УЗД). Виконання лікарських призначень. Профілактика захворювань. Специфіка роботи медсестри в гастроентерологічному відділенні. Роль медсестри в дотриманні правил професійної безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму.

10.3 Практичні навички:

- промивання шлунка дітям різного віку;
- проведення РН-метрії та дуоденального зондування;
- надання невідкладної допомоги під час харчового отруєння;
- оброблення слизової оболонки ротової порожнини в разі стоматиту;
- взяття калу на копрологічне дослідження та виявлення яєць гельмінтів;
- проведення очисної та лікувальної клізми;
- вимірювання температури тіла, графічний запис;
- виконання всіх видів ін'єкцій;

11. Захворювання органів дихання.

11.1 Теоретичні заняття

Риніт, отит, фарингіт, трахеїт, ларингіт, стенозуючий ларинготрахеїт, тонзиліт, бронхіт, пневмонія, бронхіальна астма. Визначення, етіологія, класифікація, клініка, діагностика. Догляд за хворими. Профілактика захворювань. Медсестринський процес при захворюваннях органів дихання: медсестринська діагностика, встановлення медсестринських діагнозів,

планування медсестринських втручань та їх реалізація під час спостереження, догляду за пацієнтом. Виконання лікарських призначень. Особливості імунізації. Санаторно-курортне лікування. Роль медсестри в проведенні санітарно-освітньої роботи серед населення та особливо серед сімей з обтяженою спадковістю. Диспансерний нагляд.

11.2 Практичні заняття

Виконання медсестринського процесу при захворюваннях органів дихання: риніті, отиті, фарингіті, трахеїті, ларингіті, стенозуючому ларинготрахеїті, тонзиліті, бронхіті, пневмонії, бронхіальній астмі. Оцінювання стану пацієнта на основі медсестринського обстеження. Додаткові методи обстеження пацієнтів з легеневою патологією: лабораторні — підготовка пацієнта та взяття харкотиння на бактеріологічне дослідження; інструментальні — рентгенологічні, ендоскопічні. Надання невідкладної долікарської допомоги в разі гострих станів (задишки, ядухи, гіпертермії) відповідно до протоколів лікування.

11.3 Практичні навички:

- проведення підрахунку частоти дихальних рухів, пульсу;
- вимірювання температури тіла, її графічний запис;
- закапування крапель у ніс, вуха;
- взяття слизу із зівя та носа для бактеріологічного дослідження;
- взяття харкотиння на клінічне, бактеріологічне дослідження;
- накладання зігрівального компресу на вухо;
- очищення дихальних шляхів;
- проведення інгаляцій;
- накладання гірчичників, гірчичних обгортань на грудну клітку;
- розведення та введення антибіотиків;
- виконання всіх видів ін'єкцій;
- надання невідкладної допомоги при гострих алергійних станах у дітей (набряк Квінке, анафілактичний шок).

12. Захворювання серцево-судинної системи.

12.1 Теоретичні заняття

Природжені вади серця та судин. Частота природжених вад серця у дітей. Неприятливі чинники, які впливають на ембріогенез. Класифікація. Медсестринський процес у разі природжених вад серця та судин.

Гостра ревматична лихоманка (ревматизм). Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринське обстеження пацієнтів із захворюваннями серцево-судинної системи: гострою ревматичною лихоманкою. Медсестринська діагностика, участь медсестри у їх проведенні. Вирішення дійсних і супутніх проблем, потреб пацієнта. Виконання лікарських призначень. Профілактика. Диспансеризація. Роль медсестри у проведенні санітарно-освітньої роботи з батьками з метою профілактики захворювань серцево-судинної системи.

Невідкладна допомога в разі критичних станів, лікування при ускладненнях і супутніх захворюваннях. Диспансеризація. Догляд за дитиною.

Профілактика. Роль медичної сестри в проведенні санітарно-освітньої роботи з батьками з метою профілактики природжених вад серця в дітей.

12.2 Практичні заняття

Виявлення дійсних проблем пацієнта з захворюваннями серцево-судинної системи (природженими вадами серця, гострою ревматичною лихоманкою). Оцінювання стану пацієнта після медсестринського обстеження. Підготовка пацієнта до інструментальних методів обстеження (рентгенографії, УЗД серця, ангиографії тощо). Реалізація медсестринського процесу. Навчання пацієнта та його оточуючих само- та взаємодогляду.

12.3 Практичні навички:

- проведення підрахунку частоти пульсу, його характеристика;
- проведення підрахунку частоти дихальних рухів;
- вимірювання артеріального тиску, оцінювання результатів;
- облік випитої, введеної та виділеної рідини;
- взяття крові з вени для біохімічного дослідження;
- надання невідкладної допомоги під час зомління та колапсу відповідно до протоколів лікування;
- організація лікувально-охоронного режиму для хворих на гостру ревматичну лихоманку;
- розведення та введення антибіотиків;
- проведення підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій і внутрішньовенних вливань;
- проведення оксигенотерапії;

13. Захворювання системи крові.

13.1 Теоретичні заняття

Залізодефіцитна анемія. Гострий мієлоїдний і лімфоїдний лейкоз. Визначення. Етіологія. Класифікація. Діагностика. Лікування, догляд за хворими. Профілактика. Диспансерне спостереження. Медсестринський процес при цій патології. Роль медсестри в профілактиці анемії у дітей раннього віку.

Тромбоцитопенія та тромбоцитопатія. Гемофілія. Геморагічний васкуліт. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика. Лікування, догляд за хворими. Профілактика. Медсестринський процес при цій патології. Прогноз. Диспансерне спостереження.

Невідкладна допомога при носовій, легеневій, шлунково-кишковій кровотечах.

13.2 Практичні заняття

Здійснення медсестринського процесу при захворюваннях системи крові: анемії, лейкозів, геморагічних захворювань. Медсестринське обстеження пацієнта, визначення його дійсних проблем і встановлення медсестринських діагнозів. Підготовка пацієнта до лабораторних та інструментальних методів обстеження. Участь медичної сестри у лікуванні, догляді за пацієнтом та профілактиці. Участь у проведенні гемотрансфузій. Надання невідкладної допомоги при кровотечах.

13.3 Практичні навички:

- проведення медсестринського обстеження пацієнта;
- заповнення одноразових систем для внутрішньовенного, краплинного вливання;
- проведення всіх видів ін'єкцій;
- підготовка пацієнта до лабораторних досліджень та інструментальних обстежень;
- догляд за ротовою порожниною;
- допомога в разі носової, легеневої, шлунково-кишкової кровотечі;
- участь у проведенні інфузії крові та її препаратів;
- організація лікувально-охоронного режиму в стаціонарі;
- допомога при носовій, легеневій, шлунково-кишковій кровотечах.

13. Захворювання нирок і сечовивідних шляхів.

14.1 Теоретичні заняття

Основні симптоми та синдроми захворювань нирок і сечових шляхів. Методи діагностики.

Гломерулонефрит. Пієлонефрит. Хронічне захворювання нирок. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринський процес при цій патології — медсестринське обстеження, визначення дійсних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів, планування медсестринських втручань: підготовка пацієнта до лабораторних досліджень (загального клінічного аналізу сечі, за методами Зимницького, Нечипоренка, бактеріологічна діагностика, визначення чутливості до антибіотиків); підготовка пацієнта до проведення інструментальних обстежень (рентгенологічного, цистоскопії, радіоізотопної реографії, УЗД тощо). Особливості спостереження та догляду за пацієнтом. Виконання лікарських призначень. Особливості імунізації. Санаторно-курортне лікування. Диспансеризація.

Невідкладна допомога в разі гострої затримки сечі, ниркової коліки відповідно до протоколів лікування.

Уявлення про гостру й хронічну недостатність нирок.

14.2 Практичні заняття

Виявлення наявних проблем пацієнтів із гломерулонефритом, пієлонефритом, гострою нирковою недостатністю, хронічними захворюваннями нирок. Критерії оцінювання стану пацієнта після медсестринського обстеження. Планування медсестринських втручань та їх реалізація: підготовка пацієнта та взяття сечі для загального клінічного дослідження, за методикою Зимницького, Нечипоренка, бактеріологічного дослідження; підготовка до інструментальних методів обстежень (рентгенологічного, цистоскопії, радіоізотопної реографії, УЗД тощо). Догляд за пацієнтами з патологією нирок (антропометрія, застосування сечоприймача, визначення водного балансу). Виконання лікарських призначень. Дієтотерапія. Профілактика.

14.3 Практичні навички:

- підготовка пацієнта та взяття сечі: для загального аналізу, за методикою Нечипоренка, Зимницького, для бактеріологічного дослідження тощо;
- визначення добового діурезу;
- розведення та введення антибіотиків;
- проведення всіх видів ін'єкцій;
- вимірювання артеріального тиску;
- підготовка пацієнтів до інструментальних методів обстеження;
- невідкладна допомога в разі гострої затримки сечі, ниркової коліки;
- невідкладна допомога при гострій затримці сечі.

15. Захворювання ендокринної системи (залоз внутрішньої секреції).

15.1 Теоретичні заняття

Цукровий діабет. Визначення, етіологія, чинники ризику. Класифікація. Медсестринський процес при цукровому діабеті: визначення дійсних проблем пацієнта, медсестринська діагностика. Планування медсестринських втручань: підготовка пацієнта до проведення додаткових методів обстеження (загального та біохімічного аналізів крові, визначення вмісту глюкози у крові та сечі, глюкозотолерантного тесту, УЗД підшлункової залози, обстеження очного дна тощо). Невідкладна допомога під час діабетичного кетоацидозу та гіпоглікемічної коми відповідно до протоколів лікування. Лікування медикаментозне та дієтотерапія. Диспансеризація. Профілактика. Навчання пацієнта та його оточення правилам інсуліно- та дієтотерапії.

Захворювання щитоподібної залози. Природжений та набутий гіпотеріоз. Розпізнавання гіпотереозу в перші місяці життя дитини.

15.2 Практичні заняття

Медсестринський процес під час цукрового діабету, захворювань щитоподібної залози. Виявлення та вирішення дійсних проблем пацієнта та його потреб при інсулінозалежному та інсулінонезалежному цукровому діабеті. Особливості інсулінотерапії. Невідкладна допомога при коматозних станах (діабетичному кетоацидозі та гіпоглікемічній комі). Навчання пацієнта та його оточення правилам інсулінотерапії, раціонального харчування.

Медсестринська діагностика природженого та набутого гіпотереозу. Значення інструментальних методів дослідження. Профілактика.

15.3 Практичні навички:

- підготовка пацієнта до взяття крові та добової сечі на вміст глюкози;
- підготовка пацієнта до дослідження добового глюкозуричного профілю;
- взяття крові з вени для біохімічного дослідження;
- побудова добової глікемічної кривої;
- техніка й правила введення інсуліну;
- навчання пацієнта та його оточуючих правилам раціонального харчування, фізичної активності;
- невідкладна допомога при діабетичному кетоацидозі та гіпоглікемічній комі відповідно до протоколів лікування;

- скринінгові дослідження для виявлення гіпотиреозу.

ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ У ДІТЕЙ

16. Туберкульоз у дітей

16.1 Теоретичні заняття

Туберкульоз. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринський процес під час туберкульозу: медсестринська діагностика, встановлення медсестринських діагнозів, планування медсестринських втручань, реалізація плану медсестринських втручань під час обстеження, спостереження та догляд за пацієнтом. Виконання лікарських призначень. Специфічна і неспецифічна профілактика. Диспансерне спостереження та чинні накази МОЗ України щодо туберкульозу.

16.2 Практичні заняття

Дійсні проблеми пацієнтів із різними формами туберкульозу легень, медсестринське оцінювання стану. Методи лабораторної та інструментальної діагностики, туберкулінодіагностика, участь медичної сестри у їх проведенні, значення ранньої діагностики туберкульозу. Специфічна і неспецифічна профілактика. Особливості роботи медсестри у фтизіатричному відділенні (стаціонарі). Особиста гігієна та безпека медсестри. Профілактика туберкульозу. Санітарно-освітня робота серед батьків. Заходи і засоби особистої професійної безпеки медичної сестри під час надання медичної допомоги пацієнтам, при роботі з кров'ю та іншим біоматеріалом.

16.3 Практичні навички:

- техніка введення протитуберкульозної вакцини;
- техніка проведення проби Манту, оцінювання результатів;
- взяття харкотиння для дослідження: бактеріологічного та для визначення чутливості до антибіотиків;
- розведення та введення антибіотиків;
- виконання всіх видів ін'єкцій;
- підрахунок частоти дихальних рухів;
- вимірювання температури тіла, її графічний запис;
- надання невідкладної допомоги в разі кровохаркання, легеневої кровотечі відповідно до протоколів лікування;
- проведення санітарно-освітньої роботи;

17. Дифтерія. Менінгококова інфекція

17.1 Теоретичні заняття

Дифтерія. Менінгококова інфекція. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринський процес при цій патології: медсестринське обстеження, виявлення дійсних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань: підготовка пацієнта до лабораторних досліджень. Особливості догляду медичної сестри за пацієнтом. Принципи лікування. Правила виписування. Надання невідкладної допомоги при дифтерійному крупі, менінгококцемії, відповідно до протоколів лікування. Заходи в осередку інфекції. Активна імунізація. Чинні накази МОЗ України.

17.2 Практичні заняття

Дійсні проблеми пацієнтів з дифтерією та менінгококовою інфекцією, медсестринське оцінювання стану. Методи лабораторної діагностики. Підготовка хворих та взяття матеріалу для дослідження. Особиста гігієна та безпека медичної сестри. Значення ранньої діагностики дифтерії та менінгококової інфекції. Невідкладна долікарська допомога при дифтерійному крупі та менінгококцемії відповідно до протоколів лікування. Специфічна та неспецифічна профілактика. Навчання пацієнта та його оточення само- та взаємодогляду. Поточна дезінфекція.

Заходи і засоби особистої безпеки медичної сестри під час надання медичної допомоги пацієнтам при роботі з кров'ю та іншим біоматеріалом.

17.3 Практичні навички:

- техніка введення вакцин АКДП, АДП-М анатоксину;
- розведення та введення антибіотиків;
- проведення всіх видів ін'єкцій;
- введення антитоксичної протидифтерійної сироватки;
- взяття мазків з носа та зіву для бактеріологічного дослідження на коринебактерію та менінгокок;
- догляд за шкірою та слизовими оболонками;
- допомога під час проведення спинномозкової діагностичної пункції;
- догляд за дитиною після спинномозкової пункції;
- невідкладна допомога при дифтерійному крупі та менінгококцемії;
- дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки під час роботи з кров'ю та іншими біологічними рідинами, медичною апаратурою, проведення маніпуляцій, обстеження дитини тощо. Заходи безпеки під час роботи з електроприладами, апаратами, що працюють під тиском.

18. Гострі респіраторні вірусні інфекції. Грип. Парагрип. Аденовірусна інфекція

18.1 Теоретичні заняття

Гострі респіраторні вірусні інфекції. Грип, парагрип, аденовірусна інфекція. Визначення, етіологія, класифікація. Медсестринський процес при цій патології. Медсестринська діагностика, планування медсестринських втручань та їх реалізація. Виконання лікарських призначень. Специфічні засоби лікування. Оцінювання результатів виконання плану медсестринських втручань та їх корекція. Профілактика. Заходи в осередку інфекції. Чинні накази МОЗ України.

18.2 Практичні заняття

Виконання медсестринського процесу під час гострих респіраторних вірусних інфекцій, грипу, парагрипу. Оволодіння навичками медсестринського обстеження пацієнта, визначення його дійсних і супутніх проблем, установлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань та їх реалізація. Відпрацювання навичок підготовки пацієнта та взяття

біологічного матеріалу для лабораторних досліджень (крові, сечі, змивів з носової частини глотки тощо), особистої безпеки медичної сестри. Виконання лікарських призначень. Особливості обслуговування та догляду за дітьми в інфекційній лікарні. Поточна дезінфекція.

18.3 Практичні навички:

- накладання гірчичників на грудну клітку;
- догляд за шкірою та слизовими оболонками;
- закапування крапель у ніс, очі;
- накладання зігрівального компресу на вухо;
- проведення змивів з носової частини глотки для вірусологічного дослідження;
- розведення та введення антибіотиків;
- проведення підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій, внутрішньовенних вливань;
- невідкладна допомога під час гіпертермії відповідно до протоколів лікування;
- дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки під час роботи з кров'ю та іншими біологічними рідинами, медичною апаратурою, проведення маніпуляцій, обстеження дитини тощо.

19. Кір. Краснуха.

19.1 Теоретичні заняття

Кір. Краснуха. Визначення, етіологія, епідеміологія. Медсестринський процес при цій патології. Участь медичної сестри в діагностиці. Диференціальна діагностика. Заходи в осередку інфекції. Активна імунізація. Медсестринське обстеження, виявлення дійсних проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів, планування медсестринських втручань. Ускладнення, пов'язані з дією вірусу та зумовлені вторинною інфекцією. Реалізація плану медсестринських втручань під час обстеження, спостереження та догляду за пацієнтом. Виконання лікарських призначень. Оцінювання результатів виконання плану медсестринських втручань та їх корекція. Специфічна і неспецифічна профілактика. Заходи в осередку інфекції. Чинні накази МОЗ України.

19.2 Практичні заняття

Виконання медсестринського процесу під час кору, краснухи. Оволодіння навичками медсестринського обстеження пацієнта, визначення його дійсних проблем та встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань та їх реалізація. Відпрацювання навичок підготовки пацієнта та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень. Виконання лікарських призначень. Заходи і засоби особистої професійної безпеки медичної сестри під час надання медичної допомоги пацієнтам, роботи з кров'ю та іншим біологічним матеріалом.

Навчання пацієнта та його оточення само- та взаємодогляду. Методика транспортування вакцин, використання сумки-холодильника та холодкових елементів. Специфічна і неспецифічна профілактика. Поточна дезінфекція.

19.3 Практичні навички:

- введення вакцини проти кору, краснухи;
- розведення та введення антибіотиків;
- проведення підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій, внутрішньовенних вливань;
- взяття крові та сечі для проведення загального аналізу;
- догляд за шкірою та слизовими оболонками;
- закапування крапель у ніс, очі;
- заходи і засоби особистої професійної безпеки медичної сестри під час надання медичної допомоги пацієнтам, при роботі з кров'ю та іншим біологічним матеріалом.

20. Вітряна віспа. Скарлатина

20.1 Теоретичні заняття

Вітряна віспа. Скарлатина. Визначення, етіологія, епідеміологія. Медсестринський процес при цій патології: медсестринське обстеження, виявлення дійсних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів, планування медсестринських втручань. Ускладнення, пов'язані з дією вірусу та зумовлені вторинною інфекцією. Реалізація плану медсестринських втручань під час обстеження, спостереження та догляду за пацієнтом. Виконання лікарських призначень. Оцінювання результатів виконання плану медсестринських втручань та їх корекція. Профілактика. Заходи в осередку інфекції. Чинні накази МОЗ України.

20.2 Практичні заняття

Виконання медсестринського процесу під час вітряної віспи, скарлатини. Оволодіння навичками медсестринського обстеження пацієнта, визначення його дійсних проблем та встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань та їх реалізація. Відпрацювання навичок підготовки пацієнта та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень. Виконання лікарських призначень. Навчання пацієнта та його оточення самота взаємодогляду. Поточна дезінфекція.

Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки під час роботи з кров'ю та іншими біологічними рідинами, медичною апаратурою, проведення маніпуляцій, обстеження дитини тощо.

20.3 Практичні навички:

- розведення та введення антибіотиків;
- проведення підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій, внутрішньовенних вливань;
- взяття крові та сечі для проведення загального аналізу.
- взяття мазка з ротоглотки на β -гемолітичний стрептокок;
- догляд за шкірою та слизовими оболонками;
- годування тяжкохворих дітей;
- заходи і засоби особистої професійної безпеки медичної сестри під час надання медичної допомоги пацієнтам, при роботі з кров'ю та іншим біологічним матеріалом.

21. Паротитна інфекція. Кашлюк. Паракашлюк

21.1 Теоретичні заняття

Паротитна інфекція. Кашлюк. Паракашлюк. Визначення, етіологія, епідеміологія. Особливості перебігу кашлюку в немовлят. Медсестринський процес під час паротитної інфекції, кашлюку, паракашлюку: медсестринське обстеження, визначення дійсних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань: підготовка пацієнта до лабораторних досліджень (загального аналізу крові та сечі, взяття слизу для бактеріологічного дослідження). Спостереження, догляд та опіка за пацієнтом. Особливості перебігу кашлюку в немовлят. Принципи лікування в різні періоди захворювання. Заходи в осередку інфекції. Активна імунізація. Чинні накази МОЗ України.

21.2 Практичні заняття

Виявлення дійсних проблем під час паротитної інфекції, кашлюку, паракашлюку. Оцінювання стану пацієнта після медсестринського обстеження. Планування медсестринських втручань та їх реалізація. Підготовка пацієнта та участь медичної сестри в проведенні обстежень. Виконання лікарських призначень. Участь медичної сестри в проведенні фізіотерапевтичних процедур. Навчання пацієнта та оточення само- та взаємодогляду. Проведення профілактичних заходів. Поточна дезінфекція.

Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки під час роботи з кров'ю та іншими біологічними рідинами, медичною апаратурою, проведення маніпуляцій, обстеження дитини тощо. Заходи безпеки під час роботи з електроприладами, апаратами, що працюють під тиском.

21.3 Практичні навички:

- введення вакцин АКДП, протипаротитної інфекції;
- накладання зігрівального компресу на привушні слинні залози;
- проведення підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій, внутрішньовенних вливань;
- догляд за шкірою та слизовими оболонками;
- надання допомоги у разі зупинки дихання під час нападу кашлю при кашлюку;
- заходи і засоби особистої професійної безпеки медичної сестри під час надання медичної допомоги пацієнтам, при роботі з кров'ю та іншим біологічним матеріалом.

22. Кишкові інфекції

22.1 Теоретичні заняття

Кишкові інфекції: дизентерія, сальмонельоз, колі-інфекція. Визначення, етіологія, епідеміологія, класифікація. Медсестринський процес при цій патології: медсестринське обстеження, медсестринські діагнози, планування медсестринських втручань (взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень, особливості догляду за пацієнтом, дієтотерапія). Заходи в осередку інфекції. Профілактика. Роль медсестри в проведенні профілактики гострої кишкової інфекції.

21.2 Практичні заняття

Виконання медсестринського процесу при дизентерії, сальмонельозі, колі-інфекції. Оволодіння навичками медсестринського обстеження пацієнта, визначення його дійсних і супутніх проблем та встановлення медсестринських діагнозів. Планування та реалізація плану медсестринських втручань: підготовка пацієнта до проведення лабораторних досліджень (загальний клінічний аналіз крові, сечі, дослідження випорожнень, блювотних мас тощо).

Особиста професійна безпека медичної сестри. Проведення профілактичних заходів. Поточна дезінфекція.

22.3 Практичні навички:

- реєстрація та характеристика випорожнень;
- підготовка та взяття калу для бактеріологічного, копрологічного дослідження;
- методика оральної регідратації;
- заповнення листка гідробалансу;
- взяття крові з вени для біохімічного дослідження;
- розведення та введення антибіотиків;
- проведення підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій, внутрішньовенних вливань;
- догляд за шкірою та слизовими оболонками;
- проведення поточної дезінфекції;
- невідкладна допомога при токсикозі з екسمкозом;
- заходи і засоби особистої професійної безпеки медичної сестри під час надання медичної допомоги пацієнтам, при роботі з кров'ю та іншим біологічним матеріалом.

23. Вірусний гепатит. Поліомієліт. ВІЛ-інфекція/СНІД

23.1 Теоретичні заняття

Вірусний гепатит. Поліомієліт, ВІЛ-інфекція/СНІД. Визначення, етіологія, класифікація.

Медсестринський процес при цій патології: медсестринське обстеження (скарги, анамнестичні дані, дані об'єктивного обстеження), виявлення дійсних проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань, реалізація, оцінювання та корекція. Заходи в осередку інфекції. Чинні накази МОЗ України. Активна імунізація.

Виконання заходів з профілактики внутрішньолікарняних заражень ВІЛ-інфекцією згідно з чинними наказами МОЗ України. Заходи неспецифічної профілактики. Скринінгові дослідження для виявлення інфікованих осіб. Тестування донорів.

23.2 Практичні заняття

Виконання медсестринського процесу при вірусному гепатиті, поліомієліту, ВІЛ-інфекції/СНІДі. Оволодіння навичками медсестринського обстеження та спостереження за пацієнтом, визначення його дійсних і супутніх проблем, установлення медсестринських діагнозів. Планування медсестринських втручань та їх реалізація. Оволодіння навичками догляду за

пацієнтом. Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки під час роботи з кров'ю та іншими біологічними рідинами, медичною апаратурою, проведення маніпуляцій, обстеження дитини тощо. Заходи безпеки під час роботи з електроприладами, апаратами, що працюють під тиском. Профілактика.

23.3 Практичні навички:

- проведення профілактичних щеплень (проти полімієліту, гепатиту);
- розведення та введення антибіотиків;
- взяття крові з вени для біохімічного дослідження;
- проведення підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій, внутрішньовенних вливань;
- підготовка хворого та взяття сечі для проведення загального аналізу, дослідження на вміст жовчних пігментів;
- взяття калу для копролічного дослідження;
- догляд за шкірою та слизовими оболонками
- проведення поточної дезінфекції;
- дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки під час роботи з кров'ю та іншими біологічними рідинами, медичною апаратурою, проведення маніпуляцій, обстеження дитини тощо.

24. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі та в стаціонарі.

Охорона праці в галузі

24.1 Теоретичні заняття

Основні чинники, які сприяють виникненню судомного та гіпертермічного синдромів. Механізм розвитку. Основні клінічні прояви. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.

Алергійний синдром (кропив'янка, набряк Квінке, анафілактичний шок, сироваткова хвороба). Причини. Клінічні прояви. Медсестринський процес. Надання невідкладної допомоги на догоспітальному етапі.

Токсичний синдром. Кишковий токсикоз. Причини, механізм виникнення. Клінічні прояви. Медсестринський процес. Надання невідкладної допомоги.

Кома. Визначення поняття. Причини виникнення. Клінічні прояви I, II, і III ступенів коми. Медсестринська діагностика. Надання допомоги на догоспітальному етапі.

Синдром стенозуючого ларинготрахеїту та астматичний стан. Причини, механізм розвитку, клінічні прояви. Медсестринський процес. Невідкладна допомога.

Синдром недостатності кровообігу. Судинна недостатність. Класифікація. Причини, механізм розвитку. Зомління, колапс. Надання невідкладної допомоги.

Синдром гострої ниркової недостатності. Причини, механізм розвитку. Клінічні прояви. Принципи надання невідкладної допомоги.

Геморагічний синдром у дітей. Причини, механізм розвитку. Симптоми.

Невідкладна допомога. Роль медсестри в догляді за пацієнтами з геморагічним синдромом.

Гіпокальціємічний синдром. Причини, механізм розвитку. Симптоматика. Невідкладна допомога.

24.2 Практичні заняття

Оцінювання стану пацієнта при судомному, гіпертемічному, алергічному, токсичному синдромах, комі, синдромі недостатності кровообігу, дихальній та нирковій недостатності, геморагічному, гіпокальціємічному синдромі. Визначення провідного патологічного синдрому та ступеня його тяжкості. Участь у наданні невідкладної допомоги хворій дитині відповідно до протоколів лікування. Складання плану медсестринських втручань та його реалізація.

Допомога медичній сестрі в палаті інтенсивної терапії під час надання невідкладної допомоги. Особливості госпіталізації дітей з невідкладними станами. Участь у догляді за дитиною. Спостереження за функцією життєво важливих органів.

Дотримання правил техніки безпеки, охорони праці, протиепідемічного режиму, професійної безпеки під час роботи з кров'ю та іншими біологічними рідинами, медичною апаратурою, проведення маніпуляцій, обстеження дитини тощо. Заходи безпеки під час роботи з електроприладами, апаратами, що працюють під тиском.

24.3 Практичні навички:

- надання невідкладної допомоги під час судомного синдрому;
- надання невідкладної допомоги під час гіпертемічного синдрому;
- надання невідкладної допомоги під час алергічного синдрому;
- надання невідкладної допомоги під час кишкового токсикозу та ексикозу;
- надання невідкладної допомоги під час коматозних станів;
- надання невідкладної допомоги під час стенозуючого ларинготрахеїту;
- надання невідкладної допомоги при дифтерійному крупі;
- надання невідкладної допомоги під час бронхоспазму;
- надання невідкладної допомоги під час зомління, колапсу;
- надання невідкладної допомоги за наявності чужорідного тіла в дихальних шляхах;
- надання невідкладної допомоги в разі гострої ниркової недостатності;
- надання невідкладної допомоги під час кровотеч;
- надання невідкладної допомоги під час ларингоспазму;
- годування тяжкохворих дітей;
- роздавання медикаментів;
- виконання лікарських призначень;
- робота з реанімаційною апаратурою;

25. Фельдшерсько-акушерський пункт

25.1 Теоретичні заняття

Фельдшерсько-акушерський пункт (ФАП), його структура, оснащення.

25.2 Практичні заняття

Ознайомлення із завданнями ФАПУ, основними положеннями чинних наказів і функціональними обов'язками фельдшера. Проведення диспансеризації здорової та хворої дитини. Організація стаціонару в домашніх умовах. Надання невідкладної допомоги на до госпітального етапі при термінальних станах. Протиепідемічні заходи у вогнищі інфекції. Проведення профілактичних щеплень. Ведення основної звітної документації.

25.3 Практичні навички:

- надання невідкладної допомоги при термінальних станах;
- знання документації ФАПУ;
- проведення диспансеризації здорових і хворих дітей;
- виконання профілактичних щеплень, їх реєстрація.
- доглядати за реконвалесцентами.
- проводити диспансерне спостереження за дітьми з хронічною патологією.
- проводити санітарно-освітню роботу серед населення з питань профілактичної медицини, пропаганди здорового способу життя.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Основи медсестринства. Підручник для студентів вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I-III рівнів акредитації / Лісовий В.М., Ольховська Л.П., Капустник В.А. ВСВ "Медицина". – 2013. – 792 с.
2. Медсестринство в педіатрії. Навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів I-II рівнів акредитації спеціальності «Сестринська справа». / Шегедин М.Б., Орібко С.Д., Киричук Г.І. Середа М.П. та ін. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2009. – 312с.: іл.
3. Клінічне медсестринство в педіатрії: підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів II-III рівнів акредитації / В.С.Тарасюк, Н.В. Титаренко, І.В.Паламар та ін. за ред. В. С. Тарасюка. 2е вид. перероблено і доповнено. – К.: ВСВ Медицина, 2010. – 200с.
4. Невідкладні стани в педіатрії : навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів I-II рівнів акредитації / Р. І. Поцюрко, Л. С. Леськів, Р. І. Ніколаєвська [та ін.] ; за ред. Р. І. Поцюрка. – 5-те вид., перероблено та доповнено. – К. : Медицина, 2013. – 191 с. : табл., іл.
5. Педіатрія: підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів I-II рівнів акредитації / С.К. Ткаченко, Р.І. Поцюрко, Ю.С. Коржинський, А.І. Мостюк, Є.Г. Ткаченко та ін. ; За ред.: С.К. Ткаченко, Р.І. Поцюрка. - 3-е вид., переробл. та допов. - К. : Здоров'я, 2006. - 771 с. : іл., табл
6. Педіатрія з курсом інфекційних хвороб та основами імунопрофілактики : підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів I-III рівнів акредитації / С.К. Ткаченко, Р.І. Поцюрко, Л.В. Беш, Л.О. Добрянський, С.Л. Няньковський та ін ; за ред. С.К. Ткаченко, Р.І. Поцюрко. - 5-е вид., випр. - К. : Медицина, 2014. - 590 с. : табл., іл

7. Практикум з педіатрії в модулях: навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів I-II рівнів акредитації. / Н.О. Курдюмова, Т.Г. Поліщук. - К.: Медицина, 2011. — 160 с.

Додаткова

1. Педіатрія для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації / за ред. О.В. Тяжкої. / Видання 3-тє. — Вінниця: Нова Книга, 2009. — 1136 с.
2. Педіатрія: навч. посіб. / За ред. В.С. Тарасюка, І.Ю. Андрієвського. — К.: Медицина”, 2009.
3. Медсестринство в педіатрії : підручник / В. С. Тарасюк, Г. Г. Титаренко, І. В. Паламар [та ін.] ; за ред. В. С. Тарасюка. — Київ : Медицина, 2014. — 335 с.
4. Гаврилюк О.Ф., Залюбівська Л.С. Ріст і розвиток людини. Практикум. — К.: ВСВ “Медицина”, 2010.
5. Медсестринство в педіатрії В.С. / Тарасюк, Г.Г.Титаренко, Т.І Летута, О.О Ачкуріна та ін. — Київ. «Здоровя» 2001.- С 312.
6. Педіатрія: національний підручник: у 2 томах Т 1. / За ред. Професора В.В.Бережного. — К. — 2013. — 1400с.